

Knjiga
proroka Danila

1. OD ČITANJA DO RAZUMEVANJA

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Dela 8,30.

Središte proučavanja: Luka 24,25–27; 2. Petrova 3,11–13; Jona 3,3–10; 4. Mojsijeva 14,34; Danilo 9,23; Danilo 10,11.12.

Uvod: Da bismo bolje razumeli Knjigu proroka Danila, treba da se osvrnemo na tri važna i međusobno povezana pojma: Hristos, istoricizam i apokaliptička literatura.

Teme:

1. Hristos. Ono što je Isus rekao o Starom zavetu, kao celini (Luka 24,44; Jovan 5,39), posebno se odnosi na Knjigu proroka Danila. Hristos je prikazan i u opštim temama i u posebnim primerima u izveštajima i proročanstvima u Knjizi proroka Danila.

2. Apokaliptička literatura. Apokaliptička literatura ima za cilj da ohrabri Božji narod u vremenima krize i progonstva otkrivajući Božje sveobuhvatne planove za istoriju. Ovi planovi dostižu vrhunac oslobađanjem Božjeg naroda, uništavanjem zla i uspostavljanjem Božjeg večnog carstva.

3. Istoricismam. Adventističko razumevanje Danilovih proročanstava temelji se na istoricističkom principu, prema kome se apokaliptička proročanstva ispunjavaju kroz istoriju. Ovaj princip najbolje objašnjava proročanstva u Knjizi proroka Danila (i Otkrivenju).

Primena u životu: Uprkos očiglednom beznadežnom stanju našeg savremenog sveta,

Bog upravlja u svemu. Nada blista kroz stranice Knjige proroka Danila. Hristos je postavljen za našeg vrhovnog Zapovednika i Prvosveštenika u nebeskom Hramu. Kako se ljudska istorija odvija, Bog deluje u nastojanju da porazi zlo i uspostavi svoje večno carstvo. Kao što je Elen Vajt rekla: „Nemamo se čega bojati u budućnosti, osim ako zaboravimo put kojim nas je Gospod vodio i pouke koje nam je davao u prošlosti.“ (*Testimonies for Ministers*, str. 31) Prema tome, proučavajmo Knjigu proroka Danila sa verom i razumevanjem.

DRUGI DEO: KOMENTAR

1. Hristos: Jedan od najvažnijih ciljeva prilikom proučavanja Biblije jeste saznati o Isusu. Uostalom, Pismo od 1. Mojsijeve do Otkrivenja svedoči o Isusu. U Novom zavetu se oko 200 puta upućuje na Knjigu proroka Danila. Tekstovi iz ove knjige navode se u istoj meri kao i tekstovi iz Knjige proroka Isaije i Psalama, koji su najviše citirani u Novom zavetu ili se na njih najviše ukazuje. Knjiga proroka Danila sigurno može

mного toga da kaže o Isusu. Proučimo 6 biblijskih načela koja će nam pomoći da steknemo bolje razumevanje dok u Knjizi proroka Danila saznajemo o Hristu.

Prvo, Isus je u Knjizi proroka Danila otkriven u **progresiji otkupljenja i istorije**. Isus je cilj prema kome se istorija spasenja prikazana u Danilovim proročanstvima odvija. Dakle, Isus je otkriven u Knjizi proroka Danila jer je istorijski put Božjeg odnosa prema Njegovom narodu i svetu kulminirao u Isusu.

Drugo, Isus se javlja u obrascu **obećanje-ispunjenje** iznetog u Danilovim proročanstvima. Na primer, Isus je Sin Čovečiji i budući Mesija koji je po tom redu objavljen u 7. i 9. poglavlju Knjige proroka Danila.

Treće, dok proučavamo **tipologiju**, saznajemo da je Bog unapred odredio da određeni događaji i institucije najave važne aspekte plana spasenja. Otuda je Isus otkriven u

Svetilištu/sveštenstvu/žrtvi spomenutim u Knjizi proroka Danila.

Četvrto, o Isusu takođe možemo saznati zahvaljujući **analogiji** u nekim jasnim učenjima iz Knjige proroka Danila koja se podudaraju sa Isusovim ličnim iskustvima. Na primer, pritisak koji je vršen na Danilove drugove da „popadaju i poklone se zlatnome liku“ (Danilo 3,5) podseća na sotonino kušanje Isusa: „I reče Mu: Sve ovo daću Tebi ako padneš i pokloniš mi se.“ (Matej 4,9) Vernost Danilovih drugova daje nam delimičan uvid u Isusovu savršenu poslušnost Ocu.

Peto, Isus se takođe javlja u **temama koje obuhvataju dug vremenski period**, koje najavljuju Isusa u Novom zavetu. Na primer, opšta tema spasenja ukazuje na Isusa kao konačnog Spasitelja Njegovog naroda.

Šesto, **upućivanje na Knjigu proroka Danila u Novom zavetu** još je jedan način na koji možemo otkriti više o Isusu. Na primer, tekst Otkrivenje 13,1–8. ukazuje na tekst Danilo 7; u tekstovima

Matej 26,64. i Marko 14,62. Isus upućuje na tekst Danilo 7,13. i Sebe naziva „Sinom Čovečijim“.
(Videti: Sidni Greidanas [Sidney Greidanus], *Preaching Christ from Daniel* [Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2012])

2. Apokaliptička literatura. U Bibliji nalazimo dva osnovna tipa (žanra) proročke literature. Klasično proročanstvo prikazuje Boga kako deluje unutar istorije da bi obnovio svet prema geografskom i etničkom okviru zaveta uspostavljenim sa Izrailjem (videti, na primer, Knjigu proroka Isaije, Jeremije i Amosa). Apokaliptičko proročanstvo prikazuje Boga kako uništava stari poredak pre obnavljanja sveta. Ovaj pristup značajan je u trenucima krize, kada je Božjem narodu potrebna nada i sigurnost da Bog u potpunosti upravlja tokom isotrije i da će svemu učiniti kraj. U Bibliji, apokaliptičko proročanstvo uglavnom se javlja u Knjizi proroka Danila i Otkrivenju. Apokaliptička proročanstva imaju naročite odlike koje moramo uzeti u obzir da bismo ih na odgovarajući način razumeli.

Jedino ispunjenje. Apokaliptičko proročanstvo je bezuslovno i ispunjava se samo jednom. Može da ima mnoštvo duhovnih ili homiletskih primena, ali ukazuje na jedno proročko ispunjenje. Ovo ispunjenje je logična posledica historicističkog pristupa, koji apokaliptičko proročanstvo vidi kao prikazivanje istorije od vremena proroka do kraja vremena (više o historicizmu biće kasnije rečeno).

Rekapitulacija. U Knjizi proroka Danila (i Otkrivenju) koristi se princip rekapitulacije ili ponavljanja. U tekstu Danilo 2 dat je standardni opšti pregled istorije od vremena proroka do kraja. Zatim, u 7, 8, 10, 11. i 12. poglavlju ponavlja se osnovni opšti pregled iz 2. poglavlja sa dodatkom određenih pojedinosti i drugačijih uglova sagledavanja. Kao što je jedan autor rekao, Danilo 2 opisuje obnavljanje carstva; Danilo 7 obnavljanje cara; Danilo 8 obnavljanje Svetilište; i Danilo 10-12 obnavljanje naroda. Jasno razumevanje principa rekapitulacije omogućava kontrolu prilikom tumačenja i proučavanja različitih proročkih lanaca u Knjizi proroka Danila,

uključujući i izazovno proročanstvo iz 11. poglavlja.

Princip dan za godinu. U apokaliptičkom proročanstvu koriste se simboli koji obuhvataju određene vremenske periode spomenute u takvim proročanstvima. Doslovno razumevanje vremenskih razdoblja nema smisla s obzirom na veličinu događaja i simbolički kontekst apokaliptičkih proročanstava. Takvi vremenski periodi moraju se shvatiti prema principu da jedan dan u proročanstvu predstavlja jednu godinu u stvarnoj istoriji. Tekstovi 4. Mojsijeva 14,34. i Jezekilj 4,5.6. uobičajeni su tekstovi koji govore u prilog načela dan za godinu. Međutim, ima još mnogo biblijskih tekstova koji pokazuju da dan odgovara jednoj godini u Bibliji (1. Mojsijeva 5; 1. Mojsijeva 6,3; 1. Samuilova 1,21; O Jovu 10,5; itd.). Konačno, budući da simbolika apokaliptičkih proročanstava koristi manje entitete u predstavljanju širih entiteta, iz ovog sledi da su vremenski periodi takođe „minijaturne simbolizacije“ većih vremenskih raspona, naime,

da dan predstavlja godinu (videti: Alberto Timm [Alberto Timm], „Miniature Symbolization“, *Andrews University Seminary Studies* 42, no. 1, 2004: 149-167).

3. Istoricismam. Za razliku od preterizma i futurizma, koji ispunjenje Danilovih proročanstava smeštaju u prošlost ili budućnost, prema istoricizmu Danilova proročanstva ispunjavaju se u rasponu od prorokovog vremena do uspostavljanja Božjeg carstva na Zemlji. Kao takav, istoricismam nije samo još jedna škola tumačenja proročanstava; zapravo, istoricismam je pristup koji se bolje slaže sa biblijskim tekstom. Sledeće tvrdnje pokazuju vrednost istoricismama.

Prvo, istoricismam je metod koji sama Biblija sugerise. Na primer, proročki lanac u 2, 7, 8. i 9. poglavlju Knjige proroka Danila objašnjeni su sa istoricističkog stanovišta. Redosled svetskih carstava koji kulminira uspostavljanjem Božjeg carstva obuhvata vremenski period koji se proteže od vavilonskih/persijskih vremena do kraja sveta.

Drugo, velika vremenska razdoblja i sveopšti obim apokaliptičkih proročanstava (1260, 2300, 490 godina), koja spajaju carstva i konačno se završavaju Božjim carstvom, mogu se bolje objasniti na osnovu istoricističkog pristupa.

Treće, Isus je shvatio buduće uništenje Jerusalima 70. godine (Matej 24,15–20; Luka 21,20–22) kao ispunjenje teksta Danilo 9,26.27. Pavle upućuje na brojne uzastopne proročke događaje koji će se ispuniti u okviru istorije pre Drugog Hristovog dolaska (2. Solunjanima 2,1–12).

Četvrto, istoricistički pristup koristili su rani crkveni oci i reformatori. Avgustin je promenio ugao posmatranja kada je Božje carstvo izjednačio sa Hrišćanskom crkvom i milenijum sa hrišćanskom erom.

Peto, istoricistički pristup temelji se na tvrdnji da Bog deluje kroz vekove ljudske istorije da bi dovršio plan spasenja. Nema nedostataka u Božjim delima otkupljenja u planu opisanom u apokaliptičkim proročanstvima.

Da zaključimo: „Adventistički hrišćani veruju da je historicizam ispravan metod tumačenja proročanstava koji treba koristiti prilikom tumačenja Knjige proroka Danila i Otkrivenja. Metod podržava samo Pismo i koristio se u vreme Rane crkve. Štaviše, oni smatraju da koristeći ovaj metod čuvaju važan aspekt rada reformatora na obnavljanju.“ (Don F. Nojfeld [Don F. Neufeld], ed., *Seventh-day Adventist Encyclopedia* [Hagerstown, MD: Review and Herald, 1995], članak pod nazivom „Istoricizam“, str. 2)

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

„Postoji potreba za mnogo dubljim proučavanjem reči Božje. Naročito bi na Knjigu proroka Danila i Otkrivenje trebalo obratiti pažnju kao nikada ranije... Svetlost koju je Danilo primio neposredno od Boga data je naročito za ove poslednje dane.“ (Elen Vajt, *Testimonies to Ministers and Gospel Workers*, str. 112.113)

1. Kakav je vaš prvi utisak o Knjizi proroka Danila?
Da li je to knjiga o proročkoj hronologiji,

izveštajima sa duhovnom primenom, ili o Hristu?

Objasnite.

2. Kako u svetlosti sledeće izjave Elen Vajt spajate ova tri aspekta – proročku hronologiju, izveštaje sa duhovnom primenom i hristocentričnost – u svom razumevanju knjige? „Središnja tema Biblije, tema u kojoj se sjedinjuju sve ostale teme u celoj knjizi, jeste plan spasenja, obnavljanje Božjeg lika u ljudskoj duši.“ (*Vaspitanje*, str. 125. original)

3. Kakvo stanovište o Bogu možete izvući iz definicije prethodno spomenutog apokaliptičkog proročanstva? Koliko ovakvo shvatanje ima preobražavajući uticaj na vaš odnos sa Njim?

2. Od Jerusalima do Vavilona

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Danilo 1,17.

Središte proučavanja: Danilo 1; 1. Mojsijeva 39;
Jestira 4; Jestira 5

Uvod: Prvo poglavlje Knjige proroka Danila postavlja pozornicu za događaje iz knjige i uvodi glavne teme. Bog se javlja kao glavna ličnost u knjizi, koja vlada carevima i carstvima sveta i pomaže svom vernom narodu dok živi u stranoj zemlji. Među mnoštvom zarobljenika, četiri mladića sa izuzetnom mudrošću upravljaju

složenim pitanjima na vavilonskom dvoru, ostajući verni Bogu svojih otaca.

Teme: Lekcija za ovu sedmicu naglašava tri glavne teme.

1. Kontekst Knjige proroka Danila. Čak i usred tako tragičnog događaja kao što je izgnanstvo, Bog upravlja u svemu. Izgnanstvo se nije dogodilo kao neočekivani događaj pokrenut silom Vavilona, već kao vrhunac Božjeg davno objavljenog suda nad nepokajanim narodom.

2. Danilovo obrazovanje. Dok su prolazili kroz proces obrazovanja, Danilo i njegovi drugovi odlučili su da se odupru indoktrinaciji carstva. Iako se spolja gledano činilo da je Bog izgubio bitku sa paganskim božanstvima, ovi mladići ostali su verni, postupajući u skladu sa Božjom rečju.

3. Danilova mudrost. Jedna važna odlika karaktera Danila i njegovih drugova jeste da ih je krasila mudrost. Ova karakterna osobina odnosi se na nešto više od intelektualne mudrosti ili znanja;

ukazuje na božanski datu sposobnost da sagledaju život iz Božjeg ugla.

Primena u životu. Iako život može biti obeležen neobjašnjivim i teškim okolnostima, Bog kome služimo drži sve u svojim rukama i može sve da izvede na dobro. Naš pogled na svet – koji se sastoji od onih osnovnih ideja i ubeđenja koja utiču na naše shvatanje Boga i stvarnosti uopšte – veoma je važno sredstvo koje može da nam pomogne u upravljanju svojim životom. Neka Pismo bude izvor i temelj naših gledišta, kao što je bilo u Danilovom životu.

DRUGI DEO: KOMENTAR

1. Kontekst Knjige proroka Danila. Izgnanstvo se nije dogodilo kao neočekivani događaj, pokrenut od strane vavilonske sile ili samovoljne Božje odluke. Nekoliko proroka već je upozorilo Božji narod da će, ukoliko se ne pokaju zbog svojih greha i ne vrate zavetu, biti kažnjeni time što će strane sile uništiti Hram i odvesti ih u ropstvo u stranu zemlju. Prorok Jeremija, koji je prorokovao

u to vreme, već je nastojao da uveri carske vlasti u Judeji da se pokore Vavilonu jer je to Božja volja.

Dakle, posle mnogih opomena na koje se nisu obazirali, Navuhodonosor je došao u Jerusalim i stavio Judeju pod upravu Vavilonskog carstva.

Da bismo shvatili iskustvo Danila i njegovih drugova, treba da imamo na umu da je izgnanstvo predstavljalo masovno proterivanje naroda iz njihove rodne zemlje sa ciljem da se uništi njihov identitet i na taj način olakša upravljanje vladajuće sile. Ovakvo izgnanstvo obično se odnosilo na pripadnike višeg staleža, plemiće, vođe i mislioce. Samo je siromašnima bilo dozvoljeno da ostanu u domovini koja je često bila opustošena u ratu. Takva politička i vojna strategija bila je u velikoj meri primenjivana u starom svetu od strane Asiraca i Vavilonaca. Godine 722. p. n. e. Asirci su doveli do kraha severnog Izrailjskog carstva i prognali veliki deo naroda u druge delove carstva. Judejsko carstvo nije obraćalo pažnju na sudbinu svog suseda i doživelo je istu sudbinu od ruke Vavilonaca.

U Bibliji su zabeležena tri značajna napada Vavilona na Judejsko carstvo i raseljavanje naroda.

Prvi se dogodio 605. godine p. n. e. kada je Navuhodonosor, nakon pobeđe nad Egipćanima kod Karkemiša, krenuo u pohod na Judeju. Poveo je određeni broj zarobljenika među kojima su bili Danilo i njegova tri prijatelja. Godine 597. p. n. e.

zbog političkih poteza cara Joakima koji je nastojao da ostvari politički savez sa Egipćanima, Navuhodonosor je zauzeo Judeju po drugi put i

proгнаo još jedan deo naroda. Među prognanicima bili su prorok Jezekilj i car Joahin, sin cara Joakima, koji je umro neposredno pre napada. Navuhodonosor je postavio Sedekiju (Joahinovog strica) na presto, nadajući se da će tako obezbediti njegovu vernost Vavilonu.

Međutim, uprkos stalnim Jeremijinim opomenama, novi car neprestano je tražio egipatsku pomoć kako bi se odupro vavilonskoj vlasti. Navuhodonosor je na kraju izgubio strpljenje i 586. godine p. n. e. krenuo na Judeju; ovog puta Vavilonci razrušili su Jerusalim i Hram

do temelja i prognali još jedan deo naroda u Vavilon.

2. Danilovo obrazovanje. Možda bi bilo korisno da razmotrimo vavilonski sistem obrazovanja.

Poznavanjem obrazovanja dobili bismo sliku kakve predmete su vavilonski zarobljenici izučavali i sa kakvim pogledom na svet su se suočili.

Prvi stepen vavilonskog obrazovanja uključivao je učenje dva glavna jezika poznata Vaviloncima: aramejskog, koji je postao međunarodni jezik u to vreme; i akadijskog, koji je bio književni jezik kojim su se prenosili verski i kulturološki običaji carstva. Akadijski je zahtevao vladanje složenim klinastim pismom koje je imalo na stotine znakova. U toj prvoj fazi, učenici bi proučavali tekstove i prepričavali priče koje su mladima u Vavilonu bile poznate od detinjstva, kao što su legende o Gilgamešu, Sargonu i Naram-Sinu.

U drugoj fazi, učenici su se upoznavali sa mnogo više tekstova, pomoću kojih je trebalo da usavrše svoje literarne veštine i razviju vavilonski pogled

na svet. Jedan autor opisao je ovu drugu fazu na sledeći način: „Njegova svrha, prema tome, bila je dvostruka: da ispuni um učenika teološkom i političkom ideologijom koja je u osnovi vladala i pripremi ih za ulogu pomoćnika *āšipu* mlađeg, položaj koji su kako saznajemo iz kolofona zauzimali pisari početnici. U daljem izučavanju književnosti, pripovedanje koje je obeležilo prvu fazu ustupa mesto ozbiljnijim pitanjima, usvajanju njihovog pogleda na svet i sticanju praktičnih iskustava.“ (A. R. Džordž [A. R. George], *The Babylonian Gilgamesh Epic* [Oxford: Oxford University Press, 2005], 1:36)

Mi ne znamo pojedinosti posebnog programa dodeljenog Danilu i njegovim drugovima. Međutim, prethodni opis pruža sliku o tome kako je u to vreme sprovedeno obrazovanje u Vavilonu. Akademski program nametnut Danilu i njegovim prijateljima možda je bio zahtevan kao prethodno spomenuti. Međutim, Danilo i njegovi drugovi istakli su se u svoj mudrosti i znanju koje je Univerzitet u Vavilonu nudio.

3. Danilova mudrost. Jedna važna osobina karaktera Danila i njegovih drugova jeste mudrost.

Dok Danilo pokušava da izbegne izazove vavilonske indoktrinacije, naročito u vezi sa hranom, on postupa sa izuzetnim taktom i mudročću da bi izbegao da se hrani za carevim stolom. Kao rezultat, Danilo i njegovi drugovi bili su deset puta mudriji od svih ostalih vavilonskih mudraca. Na kraju knjige, spominju se razumni i mudri, koji će biti gonjeni od strane zlih sila, ali koji će na kraju izaći kao pobednici (Danilo 11,33.35; Danilo 12,3). Međutim, da bismo bolje cenili temu mudrosti u Knjizi proroka Danila, bilo bi korisno da pogledamo kako se ova tema obrađuje na drugim mestima u Bibliji.

Jedna od najfascinantnijih biblijskih tema jeste pojam mudrosti. Pojedini delovi Biblije označeni su kao Knjige mudrosti. Knjiga o Jovu, Priče Solomunove, Knjiga propovednikova zajedno sa Pesmom nad pesmama i nekoliko Psalama nazivaju se tekstovima mudrosti. Oni snažno naglašavaju poslušnost Božjem zakonu, čiji je

ishod obično dobar život. Tekstovi mudrosti uopšteno gledano ne temelje svoju poruku na izveštaju o izlasku ili drugim glavnim događajima koji govore o spasenju, već često ukazuju ili aludiraju na stvaranje. Bog je Stvoritelj koji uspostavlja određene zakone koji vladaju kosmosom i društvom. Prema tome, veća je verovatnoća da će oni koji se povinuju Božjim zakonima biti okruženi Božjim blagoslovima. Knjiga o Jovu pokazuje da ima izuzetaka od ovog pravila, međutim, izuzetak na kraju potvrđuje pravilo, jer Jovu biva vraćen njegov prosperitetan i srećan život.

Danilo je prikazan kao mudar čovek, ali ne prvenstveno zato što je ovladao složenim jezikom i književnošću Vavilonaca. Za njega se može reći da je mudar zato što je bio veran Gospodu. Zbog svojih teoloških uverenja Danilo je odbio carsku hranu i odabrao mahunarke i vodu, na temelju ishrane kakvu je Bog uspostavio prilikom stvaranja. Štaviše, Danilo nije primio mudrost isključivo zahvaljujući svojoj marljivosti i

samodisciplini. Bog mu je podario mudrost zbog vere i poverenja koje je pokazao. Takva mudrost nadmašivala je složenost univerzitetskog plana i programa; bila je to mudrost koja je osposobila Danila da tumači snove i shvati Božji sveobuhvatni plan za ljudsku istoriju.

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

1. Knjiga proroka Danila prikazuje kako Gospod dozvoljava stranom narodu da pokori Njegov narod i opljačka Njegov Hram. Šta možete naučiti o Božjem karakteru na osnovu ovog događaja?
2. Kako su okolnosti u kojima se Danilo našao na vavilonskom dvoru slične onima u kojima se našao Josif u Egiptu i Jestira u Persiji? Šta mislite ko se suočio sa najtežim izazovima? Da vam se pruži prilika da birate, na čijem mestu biste želeli da budete?
3. Lekcija za ovu sedmicu otvara mogućnost za samoispitivanje. Zamolite članove razreda da razmisle o sledećem: Da sam Danilo ili neko od njegovih drugova:

- Kako bih posmatrao Boga ukoliko dozvoli stranoj vojsci da zauzme moju zemlju, uništi moju kulturu i progna me u stranu zemlju?
- Šta bih uradio da mi se nudi istaknuti položaj u vlasti, dok god učestvujem na gozbama i uzimam hranu i piće koje se tamo nudi?
- Da li je teže biti poslušan Gospodu u svojoj zemlji među svojim narodom ili među strancima u dalekoj zemlji? Objasnite.
- Na koji način mogu da izgradim gledište koje mi može pomoći da jasnije procenim kulturu u svom okruženju i izbegnem zamke?
- Kada se suočim sa izazovima povezanim sa svetkovanjem Subote, poštenjem u poslu, odnosima sa prijateljima koji nisu hrišćani ili adventisti, itd., kako postupam u poređenju sa Danilom?

3. Od tajne do otkrivenja

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Danilo 2,20.

Središte proučavanja: Danilo 2; Isaija 41,26; Isaija 46,8–10.

Uvod: Proročanstvo iz 2. poglavlja Knjige proroka Danila pruža opšti pregled istorije od vremena Vavilonskog carstva do kraja vremena. Međutim, ovaj najvažniji proročki san nije dat Danilu ili nekom drugom proroku, već neznabožačkom caru. Bog ponekad deluje na neobičan način. Bog ne samo da deluje i vlada epskim prizorima svetske istorije, već se takođe stara o ličnim izazovima i iskustvima svoje dece.

Teme:

1. Prilike u kojima je san dat. Bog je dao san Navuhodonosoru nedugo posle njegovog stupanja na vavilonski presto. U to vreme car je nastojao da učvrsti svoju vlast.

2. Značaj sna. Preko lika iz sna, Bog je otkrio caru da će sva svetska carstva na kraju nestati i ustupiti mesto Božjem večnom carstvu.

3. Okvir sna. San pruža opšti pregled istorije od Vavilonskog carstva do kraja vremena. Prikazuje Boga kao vrhovnog vladara nad svim svetskim silama.

Primena u životu: Značajan aspekt sna predstavlja uverenje da svoj život možemo poveriti Bogu. Bog je istinski izvor mudrosti i sile. On je uslišio Danilovu molitvu i otkrio sadržaj sna proroku. Poklonimo se i služimo ovom Bogu sa poverenjem.

DRUGI DEO: KOMENTAR

1. Prilike u kojima je san dat. Navuhodonosor je sanjao san u drugoj godini svoje vladavine (603.

godine. p. n. e.). Ovaj događaj stvara poteškoće u vezi sa hronologijom na koju sada moramo da se osvrnemo.

Iz prvog poglavlja Knjige proroka Danila saznali smo da je Navuhodonosor zauzeo Judeju u toku prve godine svoje vladavine. U to vreme, doveo je Danila i njegove drugove u Vavilon. Takođe saznajemo da su četiri judejska zarobljenika bila uključena u program obrazovanja koji je trajao tri godine. Tekst Danilo 2 kaže da je Navuhodonosor učinio Danila „gospodarem svoj zemlji vavilonskoj i poglavarem nad svijem mudracima vavilonskim“ (Danilo 2,48). Na prvi pogled, čini se da je u drugoj godini Navuhodonosorove vladavine Danilo već završio svoje trogodišnje obrazovanje koje je započelo u prvoj godini vladavine tog cara. Najbolje objašnjenje jeste da „prvu godinu“ spomenutu u tekstu Danilo 1 uzmemo kao „godinu stupanja Navuhodonosora na presto“, kao što je prikazano u sledećoj tabeli:

Danilovo obrazovanje	Navuhodonosorova vladavina
Prva godina zarobljenštva u Vavilonu	Godina stupanja na presto (osvajanje Judeje)
Druga godina	Prva godina vladavine
Treća godina	Druga godina vladavine (san)

Ova tabela nam pomaže da shvatimo da se Navuhodosorova prva godina carovanja računala kao godina kada je stupio na presto, što odgovara Danilovoj prvoj godini provedenoj u zarobljenštvu. Navuhodonosor je u to vreme upravo stupio na presto Vavilona. Bilo je to presudno vreme za novog cara. Kao što je obično bio slučaj, novi vladar morao je da učvrsti svoju vlast, starajući se da mu se nikakav suparnik ne suprotstavi i da ima kontrolu nad vazalnim

vladarima. Uostalom, upravo su se u vreme takvih promena u vlasti događale pobune i ustanci. Dakle, Navuhodonosor je u toku svoje druge godine učestvovao u nekoliko vojnih pohoda u nameri da učvrsti svoju vlast.

Nije čudno što ga je u takvim okolnostima san uznemirio. Snovi su mogli da predkažu nesreće, zaveru i konačno i carevu smrt. Štaviše, Vavilonci su posvećivali veliku pažnju snovima. Sakupili su veliku zbirku knjiga koje govore o preciznim metodama tumačenja snova. Takođe su okupili grupu stručnjaka za tumačenje snova. Kao što jedan komentator zapaža: „Na starom Bliskom istoku, vračari su bili akademske i verske vođe tog vremena. Kao što Berosova *Istorija Vavilona* ukazuje, Mesopotamljani su verovali da su bogovi obdarili ljude znanjem, ali da im nisu darovali sve znanje. Božansko znanje ostalo je nedostižno, osim preko šifrovanih poruka koje su zahtevale stručnost vračara. Ako se izveštaj o Endmenduranki može ozbiljno shvatiti, Mesopotamljani su verovali da jedino vračari

mogu da dešifruju poruke jer im bogovi otkrivaju njihovo tumačenje.“ (Vendi Vider [Wendy Widder], *Daniel*, Story of God Commentary 20 [Grand Rapids: Zondervan, 2016], str. 47)

Međutim, u tadašnjim okolnostima nijedan stručnjak nije mogao da odgonetne san jer ga se car nije sećao. Da su vavilonski mudraci mogli reći caru šta je sanjao, on bi znao da se može osloniti na njihovo tumačenje. Tako, gnevan zbog nesposobnosti vavilonskih znalaca da mu kažu šta je sanjao, car je naredio da svi budu pogubljeni.

2. Značaj sna. San o kipu načinjenom od različitih materijala ukazivao je na redosled svetskih carstava, počevši od Vavilona, pa sve do uspostavljanja Božjeg večnog carstva. Od vrha ka podnožju (osim stopala), metalima se smanjuje vrednost, a povećava snaga, što može da uputi na degradaciju svakog narednog carstva. Kao što je Elen Vajt objasnila:

„Vavilon, na kraju uzdrman i slomljen, nestao je zato što su se njegovi vlastodršci u svom

blagostanju smatrali nezavisnim od Boga, dok su slavu svoga carstva pripisivali ljudskim dostignućima. Medo-Persijska imperija bila je pohođena nebeskim gnevom zato što je u njoj Božji zakon bio bačen pod noge i pogažen. Strah Gospodnji nije imao mesta u srcima većine njenih stanovnika. Bezakonje, hula i pokvarenost su preovladavali. Carstva koja su zatim nastala bila su još gora i pokvarenija; padala su sve niže na lestvici moralnih vrednosti.“ (*Istorija proroka i careva*, str. 322.323; str. 501.502. original)

Kao što tumačenje jasno ističe, svako carstvo doživeće kraj i biti zamenjeno sledećom silom, sve dok kamen ne razbije lik i ispuni Zemlju. Uprkos svojoj impresivnoj veličanstvenosti i snazi, kip nije mogao dugo da izdrži. Uostalom, oslanjao se na stopala načinjena od nesigurne i nestalne mešavine gline i gvožđa.

Bog je caru u snu pokazao poznatu sliku. Ogromni likovi bili su dobro poznati u drevnom svetu, ali su obično predstavljali bogove. Pored toga, upotreba metala u prikazivanju različitih istorijskih epoha

takođe je bila poznata najmanje jedan vek pre Navuhodonosora, kao u slučaju Hesioda (oko 700. godine. p. n. e.) Dakle, čini se da je Gospod upotrebio pojedine slike koje su caru već bile poznate da bi preneo poruku koja mu je potpuno nepoznata. U vezi sa tim, treba da zapazimo da je jedan aspekt sna sigurno bio potpuno nov Navuhodonosoru, jer nigde izvan Biblije nije zabeležen. U pitanju je kamen koji razbija lik i postaje planina koja ispunjava Zemlju.

Kamen i planina podsećaju na druge biblijske tekstove koji opisuju goru doma Gospodnjega uzvišenu iznad bregova (Isaija 2,2.3). Tekst Isaija 11,9. upućuje na Božju svetu goru, Zemlju, ispunjenu poznavanjem Gospoda. U tekstu Isaija 6,3. cela Zemlja ispunjena je Njegovom slavom. I u Psalmima, omiljeno ime za Boga je „stena“ ili „moja stena“ (Psalam 18,2.31.46; Psalam 19,14; Psalam 28,1; Psalam 31,2.3; Psalam 42,9; Psalam 62,2.6.7; Psalam 71,3; Psalam 78,35; Psalam 89,26; Psalam 92,15; Psalam 94,22; Psalam 95,1; Psalam 144,1) Navuhodonosor možda nije

razumeo sve implikacije slike kamena u svom snu, ali svako ko je upućen u Pismo povezo bi stenu sa Božjom večnom vladavinom.

3. Okvir sna. Prvo, san pruža opšti pregled istorije od Vavilonskog carstva do kraja vremena. Dat je paganskom caru da ukaže da je Car nad carevima konačni vladar svakog ljudskog carstva. Preko sna i kasnijeg njegovog tumačenja, Navuhodonosor je imao ubrzan tečaj o filozofiji istorije.

Drugo, Bog je otkrio Danilu tumačenje sna.

Vavilonci, pored sve obučenosti i „naučne publikacije“ o tumačenju snova, nisu mogli da pristupe jedinom izvoru znanja koji može da reši tu tajnu.

Treće, dok posmatramo lik kao sliku svetskih carstava i sistema moći, imamo utisak da veliki deo onoga što kip predstavlja i dalje postoji.

Međutim, kada posmatramo kip kao sliku redosleda svetskih carstava, shvatamo da živimo u vreme kraja. Međutim, bez obzira na hronologiju

poslednjih događaja, možemo biti sigurni da kamen dolazi!

Četvrto, san se mora shvatiti u vezi sa Danilovom molitvom. Danilova molitva je ključna tačka ovog poglavlja i daje najvažniju teološku izjavu o Božjoj mudrosti i sili (Danilo 2,20–22).

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

1. Da li vam je Bog ikada saopštio nešto u snovima? Kada nešto sanjate, kako nastojite da objasnite taj san? Da li ga smatrate posledicom uznemirenosti, psiholoških smetnji, normalnih procesa u mozgu ili porukom od Boga? Kako možete znati kada san dolazi od Boga?

2. Bog je Navuhodonosoru u snu pomoću poznatog kipa otkrio nešto što nije poznavao. Šta možete naučiti iz ovog metoda učenja dok drugima objašnjavate jevanđelje?

3. Lekcija za ovu sedmicu otvara mogućnosti za samoispitivanje. Zamolite članove razreda da

razmisle o sledećim pitanjima. Da sam Danilo ili neko od njegovih drugova:

- Kako bih mogao imati istu smirenost i poverenje koje zapažam u Danilu dok je iznosio svoj slučaj Bogu? Da li imam isto shvatanje misije kao Danilo i njegovi drugovi dok su ispunjavali svoje odgovornosti u političkom životu Vavilona?
- Mogu li da verujem Bogu u svim prilikama u svom ličnom životu? Da li uviđam da mi je potrebna Njegova sila i mudrost da rešim svoje probleme, i velike i male? Obrazložite svoj odgovor.
- Sa kakvim se izazovima trenutno suočavam zbog kojih mi je potrebna mudrost od Boga koja je pomogla Danilu da protumači carev san? Da li verujem da mi Bog može podariti istu vrstu mudrosti? Zašto da ili zašto ne?
- Na koje načine mi poruka prenesena pomoću sna pomaže da živim svoj hrišćanski život ispunjen nadom?

4. Od ognjene peći do palate

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Danilo 3,17.18.

Središte proučavanja: Danilo 3; Otkrivenje 13,11–18; 2. Mojsijeva 20,3–5; 5. Mojsijeva 6,4; 1. Korinćanima 15,12–26; Jevrejima 11.

Uvod: Čuveno iskustvo Danilovih drugova predstavlja konkretan primer kako izgleda naći se pod pritiskom zbog vernosti Bogu.

Teme:

1. Klanjanje. Najvažnija tema koja se u ovom narativu dovodi u pitanje jeste kome se klanjati. Navuhodonosor najverovatnije nije zahtevao da se isključivo njemu klanja. Tri jevrejska mladića mogla su nastaviti da obožavaju svog Boga,

Jahvea. Da su se samo poklonili pred kipom, bili bi pošteđeni svih nevolja.

2. Vernost. Duboka ubeđenja tri jevrejska mladića nisu im dozvolila da učine vidni pokret koji će biti suprotan njihovim učenjima. Smatrali su da određeni postupci imaju duboke posledice.

3. Izbavljenje. Iako tri izgnanika nisu nimalo sumnjala da Bog može da ih spase iz ognja, nisu bili sigurni da li će se to dogoditi. Ta nesigurnost izkazana je izrazom „a i da ne bi“ (Danilo 3,18). Dakle, radije su izabrali da umru nego da ugroze svoju vernost Bogu.

Primena u životu. Svi se u životu suočavamo sa okolnostima koje zahtevaju da zauzmemo snažan i odlučan stav jasno pokazujući kome pripada naša potpuna vernost. Najvažnija pouka koju učimo iz ovog događaja sa ognjenom peći nije izbavljenje tri jevrejska mladića. Glavna poruka leži u činjenici da ih je Gospod osnažio – nisu se plašili smrti – i da je hodao sa njima kroz oganj.

DRUGI DEO: KOMENTAR

1. Klanjanje. Čini se da je Navuhodonosor prilično dobro razumeo poruku saopštenu preko kipa sačinjenog od različitih metala koga je video u snu. Nije želeo da bude samo zlatna glava. Hteo je da njegovo carstvo bude ceo kip od glave do nožnih prstiju. U nastojanju da ostvari ovaj cilj, pokušao je da prisvoji osobine Stvoritelja. Praveći lik (jevrejski: *tselem*), car je ironično oponašao Božji čin stvaranja čoveka po svom obličju (*tselem*) (1. Mojsijeva 1,26.27). Tako je Navuhodonosor, ispunjen ohološću, napravio kip. Međutim, to nije bilo samo umetničko delo, već predmet obožavanja.

Optužba izneta protiv tri mladića glasila je da se nisu poklonili zlatnom liku niti da su služili Navuhodonosorovim bogovima (Danilo 3,12.14). Oblik množine „bogovi“ nagoveštava da je lik možda predstavljao vavilonske „bogove“, a ne samo jedno božanstvo. Mere lika (60x6 lakata) podsećaju na seksagesimalni sistem u Vavilonu, suprotan decimalnom sistemu koji se koristio

kasnije u Egiptu. Štaviše, proporcije lika (10:1) ukazuju da nije imao uobičajene proporcije ljudskog tela (5:1 ili 6:1). Dakle, ukoliko se nije radilo o statui koja je bila postavljena na veliko postolje, možda je izgledao više kao ogromni stub ili stela, i možda je samo delimično bio isklesan.

Promovišući ovakav liturgijski događaj, car je možda nameravao da osigura vernost upravitelja, službenika, itd., programu i ideologiji carstva. U starom svetu, religija i politika bile su tesno isprepletane. Dakle, patriotizam je bio ispoljavan obožavanjem nacionalnih bogova. Otuda, odbijanje tri izgnanika da se poklone zlatnom liku nije bilo samo čin verskog neslaganja, već otvoreno odbacivanje totalitarističkih zahteva vavilonske političke i verske ideologije. Jevrejski zatočenici nikada ne bi dali carstvu ono što pripada samo Bogu.

2. Vernost. Upozoravajući ih na idolopoklonstvo, Mojsije je podsetio Izrailjce da je „jedino Bog dostojan da Mu se Izrailj klanja, Bog koji ih je izveo 'iz peći gvozdene, iz Misira', da bi mogli biti

Njegov narod nasledni (5. Mojsijeva 4,20; uporedite: 1. O carevima 8,51; Jeremija 11,4). Mojsije je molio narod da drži zavet i da ne pravi ponovo idole. Kada ih je drugi put podsećao na to, Mojsije je rekao da je razlog zašto ne treba da podlegnu idolopoklonstvu taj što je njihov Bog 'oganj, koji spaljuje i Bog koji revnuje' (5. Mojsijeva 4,24). Gledajući u budućnost Izrailja, Mojsije je rekao narodu da će ih Bog, ako (i kada) padnu u idolopoklonstvo, izgnati iz Obećane zemlje u zemlje u kojima vlada idolopoklonstvo. Da se narod vratio tome da se samo klanja Bogu i da Mu bude poslušan, Bog ih ne bi napustio i uništio. On bi se sećao svog zaveta. Bog ih je izbavio iz peći egipatskog ropstva da bi ih učinio svojim. Zauzvrat, tražio je da Mu budu verni i da samo Njemu služe“. (Vendi Vider [Wendy Widder], *Daniel* [Grand Rapids, MI: Zondervan, 2016], str. 65)

Jevrejski zarobljenici nisu iskoristili priliku da objašnjenjima zasnovanim na racionalnim temeljima odbace svoju posvećenost pravom

Bogu. Jednostavno su mogli racionalizovati svoju odluku da bi izbegli da se suprotstave caru: „Poklonimo se ovom kipu, ali u svom srcu ostaćemo verni Bogu. Kao da je važno ako se poklonimo!“ Međutim, oni nisu postupili na taj način. Treba spomenuti da u politeističkom okruženju starog Bliskog istoka, nijedno božanstvo nije zahtevalo isključivu vernost. Jedna osoba mogla je biti obožavalac Marduka, ali i, recimo, Ištar. Pre izgnanstva, mnogi Izrailjci upali su u ovu zamku. Obožavali su Gospoda, ali su, u isto vreme, prinosili žrtve Valu i drugim bogovima, jer su smatrali da će im biti od veće koristi u određenim oblastima u životu. Samo je zavetni Bog Jevreja zahtevao da Njegovi sledbenici isključivo Njemu služe (2. Mojsijeva 20,3–5; 5. Mojsijeva 6,4); i jevrejski zarobljenici živeli su u skladu sa tim zahtevom.

3. Izbavljenje. Tri jevrejska izgnanika ne duguju svoje izbavljenje carevoj dobroj volji. U pitanju je bilo natprirodno Božje delovanje. Činjenica da je peć bila zagrejana „sedam puta“ više (Danilo 3,19)

može na figurativan način da naglasi da je temperatura dostigla maksimalnu vrednost. Najverovatnije da je car želeo da bude siguran da se niko ne može izbaviti iz takve užarene peći. Slabija vatra produžila bi trajanje njihove kazne i njihovo mučenje, dok je jači oganj trebalo odmah da ih usmrti. Čini se da je Navuhodonosor njihovim pogubljenjem nameravao javno da pokaže kolika je cena suprotstavljanja njegovom autoritetu. Zanimljivo je da Jeremija spominje dva lažna proroka koje je Navuhodonosor „ispekao na ognju“ (Jeremija 29,21.22).

Iako su tri jevrejska mladića čvrsto verovala da je Bog mogao da ih zaštiti, takođe su znala da Bog nije uvek to činio (Danilo 3,17.18). „Tužbalice među Psalmima svedoče o tome. U određenim Psalmima jasno je rečeno da postoje trenuci kada je verni Božji narod pozvan da podnese patnju, čak i mučeništvo. Upravo kao odgovor na ovu prividnu nepravdu, i očigledno napadanje ili Božje vernosti prema svom narodu ili Njegove vlasti, dolazi obećanje o vaskrsenju (...) i sudu. Smrt nije

granica ni Božjoj vernosti ni Njegovoj vrhovnoj vlasti.“ (E. K. Lukas [E. C. Lucas], „Daniel“, in T. Desmond Alexander and Brian S. Rosner, eds., *New Dictionary of Biblical Theology* [Downers Grove, IL: InterVarsity press, 2000], str. 235).

Jedna pojedinost koja zaslužuje pažnju jeste očigledno Danilovo odsustvo. Hrišćanski komentatori i Talmud izneli su nekoliko hipoteza kao razlog njegovog odsustva:

- 1) Danilo je bio odsutan zbog poslovnih obaveza;
- 2) Dobio je carevu dozvolu da se povuče;
- 3) Stajao je na tako visokom mestu sa Navuhodonosorom da se niko nije usudio da se žali na njega;
- 4) Možda se od njega nije tražilo da bude prisutan;
- 5) Možda je bio bolestan;
- 6) Danilo više nije bio uključen u državne poslove;
- 7) Danilo je bio prisutan, i na kratko se poklonio pred kipom, ali Gospod nije dozvolio da se njegovo ime spomene zbog kasnije vernosti;
- 8) Bog je držao Danila podalje da narod ne bi rekao „da su bili izbavljeni njegovom zaslugom“;
- 9) Danilo je izbegao događaj kako se ne bi ispunilo proročanstvo da „rezane

bogove njihove spali ognjem“ (5. Mojsijeva 7,25); 10) Navuhodonosor „je dozvolio Danilu da ode, da narod ne bi rekao da je spalio svog boga u ognju.“ Ovaj kratak pregled uzet je iz knjige *Daniel*, Pitera A. Stivsona [Peter A. Steveson](Greenville, SC: Bob Jones University Press, 2008), str. 56.

Iako su neke opcije prihvatljivije od drugih, činjenica je da ne znamo gde je Danilo bio u to vreme. Međutim, na osnovu Danilovog karaktera kakav je prikazan u Pismu, možemo biti sigurni da se Danilo ili nije poklonio ili nije bio prisutan na ceremoniji.

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

1. Mardohej je poput tri jevrejska mladića takođe odbio da se pokloni pred Amanom (Jestira 3,1–5).

U oba slučaja, Gospod je izbavio svoje sluge.

Međutim, to se ne događa uvek. Isaija i Jovan

Krstitelj zapečatili su veru svojim životom. U svetlosti ovih ishoda, da li ste spremni da požnjete neprijatne posledice svojih ispravnih ubeđenja?

Zašto da ili zašto ne?

2. Prethodna iskustva izgnanika, i kad je reč o carskoj hrani (Danilo 1) i kad je u pitanju tumačenje Navuhodonosorovog sna (Danilo 2), pripremila su ih da se suoče sa probom u obliku ognja. Kakve su vas ranije probe i iskustva pripremile za kasnije veće izazove?

3. Lekcija za ovu sedmicu može podstaknuti na samoispitivanje. Zamolite članove razreda da razmisle o sledećem:

- Šta smo u iskušenju da sada, danas, obožavamo? Na koje načine mi kao hrišćani postepeno počinjemo da se klanjamo nečem drugom osim Bogu?
- Gde povlačite crtu između nepokolebljive posvećenosti Gospodu i fanatizma?
- Kada je reč o vašem odnosu sa onima koji još uvek ne poznaju Gospoda, ima li mesta za kompromis? Ako ima, na koji način i pod kakvim okolnostima? U vezi sa kojim stvarima, ako ih ima, možemo ili treba da učinimo kompromis? Kako možemo biti sigurni da li

činimo kompromise ili smo jednostavno
mudri?

- Da li biste svoj život izlagali opasnosti odbijajući da učinite nešto jednostavno?

Ukoliko ne biste, zašto ne biste mogli spolja da se povinujete dok u sebi gajite moralne ograde?

- Šta je bolje, da umremo za istinu ili da izbegavamo krize i živimo da bismo nastavili da svedočimo? Objasnite.

5. Od oholosti do poniznosti

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Danilo 4,3.

Središte proučavanja: Danilo 4,1–33; Priče 14,31;
2. O carevima 20,1–5; Jona 3,10; Danilo 4,34–37;
Filibljanima 2,1–11.

Uvod: Navuhodonosor je imao najmanje tri prilike da shvati da sva svoja postignuća treba da pripíše jevrejskom Bogu. Međutim, pošto nije naučio tu lekciju, Bog mu je dao poslednju pouku da mu pomogne da shvati razliku između oholosti i poniznosti i dobije uvid u Božji karakter.

Teme:

1. Oholost. Usredsređujući se na svoja dostignuća, Navuhodonosor je zaboravio Danilovog Boga kome je dugovao presto i sve ostalo.

2. Poniznost. Tek kada je izgubio carstvo, Navuhodonosor je priznao da je Danilov Bog izvor i održavalac njegove moći.

3. Bog. Bog se otkriva u ovom događaju kao Onaj koji postavlja i svrgava careve.

Primena u životu: Navuhodonosor se nalazi u svakome. Pobediti oholost i postati ponizan jeste ideal koji ne možemo postići ljudskim snagama.

Poniznost je cilj koji se teško ostvaruje. Čim pomislimo da smo je dostigli, već je izgubljena. Međutim, Isus nam može dati silu da pobedimo svoju oholost i živimo poniznim životom. On može da promeni svako „iskušenje da gajimo oholost u priliku da pokažemo zahvalnost“. (Kristofer J. H.

Rajt [Christopher J. H. Wright], *Hearing the Message of Daniel: Sustaining Faith in Today's World* [Grand Rapids, MI: Zondervan, 2017], str.

DRUGI DEO: KOMENTAR

1. Oholost. U 4. poglavlju Knjige proroka Danila zabeleženo je Navuhodonosorovo svedočanstvo. Kako se narativ odvija, car uviđa da je oholost bila uzrok njegovog zbacivanja sa prestola i on dalje govori kako je Bog delovao da bi ga doveo u stanje poniznosti. Na vrhuncu svojih dostignuća (oko trideset godina nakon događaja zabeleženih u tekstu Danilo 3), car je sanjao san o ogromnom drvetu koje pruža zaklon i hranu svim stvorenjima na Zemlji. Zatim, zbog nebeske odluke, drvo biva posečeno. Ponovo je samo Danilo mogao da otkrije caru pravo tumačenje. To razgranato drvo predstavljalo je cara lično u njegovoj oholosti. Drveće i vinova loza su i na drugim mestima u Pismu opisani kao simboli oholih careva i carstava koje Bog na kraju obara (Jezekilj 17,1–15; Jezekilj 19,10–14; Jezekilj 31,3–12).

Pokazujući izuzetnu brigu i osetljivost, Danilo je objasnio da drvo predstavlja cara lično. Bog će ga ukloniti sa prestola ukoliko ne promeni svoj stav prema podanicima (Danilo 4,27). Oholost, kao i

uvek, vrši uticaj u društvenoj sferi. Međutim, nastupilo je vreme da se Navuhodonosor proglasi odgovornim za oholi način upravljanja. Ako želi da izbegne svoju strašnu sudbinu, nema drugu mogućnost osim da zameni tlačenje pravdom i tako prikaže Božji karakter u carskim poslovima.

Međutim, car nije bio voljan da ostavi svoju oholost i promeni svoje puteve. Godinu dana kasnije hvalio se svim što je sazidao (Danilo 4,29.30), što je ironično. Uostalom, „Navuhodonosor verovatno u čitavom svom životu nije držao ciglu u ruci. On nije izgradio Vavilon. Izgrađen je zahvaljujući znoju hiljada bezimernih potlačenih robova, doseljenika i drugih siromašnih slojeva društva, poput velikog mnoštva čijim je radom izgrađena svaka hvalisava civilizacija palog ljudskog roda u istoriji“. (Kristofer J. H. Rajt [Christopher J. H. Wright], *Hearing the Message of Daniel*, str. 101)

U tom trenutku car je bio pogođen mentalnom bolešću, verovatno mentalnim poremećajem poznatim kao zoantropija ili lekantropija, kada

osoba smatra da je životinja i ponaša se u skladu sa tim. Navuhodonosor je sedam godina morao da živi među poljskim životinjama. Tako je osoba koja je sebe smatrala bogom postala niža od čoveka. Kao što Pismo kaže: „Oholost dolazi pred pogibao, i ponosit duh pred propast.“ (Priče 16,18)

2. Poniznost. Navuhodonosor je naučio lekciju koju je Bog pripremio za njega. Posle sedam godina među životinjama, car je korenito promenio svoj stav: „Ja Navuhodonosor podigoh oči svoje k nebu.“ (Danilo 4,34) Ovaj pogled usmeren nagore označava promenu u Navuhodonosorovom umu. Car je prethodno gledao sa visine ispunjen ohološću. Kada je pogled usmerio k nebu, odakle dolazi sva sila i mudrost, dogodile su se tri važne stvari: 1) bio je isceljen od mentalne bolesti („um moj vrati mi se“); 2) priznao je Boga za vrhovnog vladara univerzuma; i 3) bio je vraćen ne presto (Danilo 4,34–36). Kao što je car sam izjavio: „Sada ja Navuhodonosor hvalim, uzvišujem i slavim Cara nebeskoga, čija su sva djela istinita i čiji su putevi pravedni i koji

može oboriti one koji hode ponosito.“ (Danilo 4,37) Niko bolje od Navuhodonosora nije mogao da prizna istinu da Bog obara „one koji hode ponosito“.

Proces sticanja poniznosti trajao je sedam vremena; originalna reč najverovatnije znači „godina“ i ovde se mora shvatiti kao sedam doslovnih godina. Ovih sedam godina odnose se na doslovno vremensko razdoblje u toku kog je car, zbačen sa prestola i ponižen, morao da živi među poljskim zverima. Prema tome, za razliku od vremenskih perioda spomenutih u apokaliptičkim odeljcima Knjige proroka Danila, sedam godina ne treba tumačiti prema principu dan za godinu. Kao što je ranije spomenuto, dvanaest meseci proteklo je između carevog hvalisanja i vremena kada mu je izrečena presuda, koja je trajala sedam vremena. Dakle, na kraju sedam godina, car je vraćen na presto. Otuda, nema nikakvih naznaka da vremensko razdoblje spomenuto u tekstu Danilo 4 treba tumačiti na bilo koji drugi način osim doslovno.

Bilo je potrebno da Bog izrekne strašan sud nad carem da bi se njegov um u potpunosti probudio i shvatio da je Danilov Bog taj koji upravlja u svemu. Zašto je ljudskom biću toliko teško da postane ponizno? Zato što smo svi ispunjeni željom da nam služe i da nas uzdižu, što nije ništa drugo do želja da se prema nama odnose kao prema Bogu (videti: 1. Mojsijeva 3). Međutim, pošto čovek ne može postati Bog, oholost stvara ogorčenost i nezadovoljstvo. Poniznost, međutim, donosi zadovoljstvo. Uvek možemo pronaći nekoga ko je u potrebi da mu pomognemo, i čineći tako, doživljavamo radost i ispunjenost jer služimo Hristu (videti Gari Tomas [Gary Thomas], „Downward Mobility“, *Discipleship Journal*, juli-avgust 2005, str. 34–37).

3. Obraćanje. Pitanje koje se često javlja u vezi sa ovim jeste da li se car istinski obratio. Iako neki komentatori smatraju da nema dovoljno dokaza koji potvrđuju da je došlo do iskrenog obraćenja, ima dovoljno dokaza koji ukazuju na to. Dok

posmatramo suštinu carevog priznanja u tekstu
Danilo 4,34.35, ističu se četiri elementa:

1. On priznaje vrhovnu vlast Boga, koji uspostavlja carstvo koje traje večno. Bog „radi šta hoće s vojskom nebeskom i sa stanovnicima zemaljskim, i nema nikoga da bi mu ruku ustavio i rekao Mu: Šta radiš?“ (Danilo 4,35) Postoji nagoveštaj beskrajnog i večnog u sledećim Navuhodonosorovim rečima: „Čije je carstvo od koljena do koljena.“ (Danilo 4,34)

2. Navuhodonosor takođe priznaje da su pripadnici ljudskog roda stvorena bića: „Svi stanovnici zemaljski ništa nijesu.“ (Danilo 4,35) Car više ne prepoznaje božanski silu samo na teoretskom nivou. On priznaje da čak i najveći ljudi (a on je u svojim očima i očima svojih podanika bio najveći) nisu ništa pred veličanstvenim Gospodom. Ovakvo priznanje uvek je znak pokornog srca; činjenica da su ljudi stvorena bića i njihova zavisnost od Boga su očigledni. Čovek nije samostalan; on se nalazi u zavisnom položaju i stvoreno je biće. Njegova

istinska radost se ostvaruje kada prizna potpunu zavisnost od božanske sile.

3. Navuhodonosor priznaje istinitost i pravednost Boga „čija su sva djela istina i čiji su putevi pravedni“ (Danilo 4,37). Bog je prema njemu postupio oštro, ali on priznaje da su Božji sudovi istiniti i pravedni. Odgovarali su njegovim gresima.
4. „Konačno, uvideo je da se Bog suproti oholima i da daje blagodat poniznima (uporedite: Priče 3,34). Njegov život bio je prikaz Petrove molbe u vezi sa sledećim principom: 'Ponizite se, dakle, pod silnu ruku Božiju, da vas povisi kad dođe vrijeme.' (1. Petrova 5,6).“ (Sinkler B. Ferguson i Lojd J. Ogilvi [Sinclair B. Ferguson, Lloyd J. Ogilvie], *The Preacher's Commentary Series*, 21. sveska [Nashville, TN: Thomas Nelson, 1988], str. 96.97)
Model Njegove spasonosne blagodati uvek počiva na ovom nalogu o poniznosti.

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

1. Kako procenjujete svoja dostignuća kada ih uporedite sa dostignućima drugih? Kako pravite razliku između oholosti i visokog samopoštovanja?
2. Kako prema vašem mišljenju možemo pokazati i iskusiti iskrenu poniznost? Kakva je razlika između poniznosti i niskog samopoštovanja?
3. Kakvo mesto poniznost zauzima u vođstvu Crkve? Šta mislite da li poniznog vođu ljudi mogu poštovati i slediti? Objasnite.
4. Na koje načine je Isus poučavao o poniznosti? Kada je u svojoj službi pokazao poniznost na najsnažniji način? Šta i kako možete da naučite od Njega?
5. Šta mislite kakav odnos postoji između poniznosti i oprostjenja? Koliko vam je teško da oprostite nekome ko vas vređa?
6. Lekcija za ovu sedmicu otvara mogućnost za samoispitivanje. Zamolite članove razreda da

razmisle o sledećem: Pokušajte da se stavite na Navuhodonosorovo mesto i postavite sebi pitanje:

- Da li sam sklon da preuzimam zasluge za određena postignuća više nego što zaslužujem? Na koje načine govorim o svojim iskustvima? Da li ih iznosim tako da izgledam bolji i uspešniji nego što stvarno jesam?
- Kakve korake moram preduzeti da bih postao ponizan?
- Da li je bilo situacija u mom životu u kojima sam bio ponizan tako da mi je to pomoglo da shvatim svoja ograničenja i otuda proslavim Boga? Ako jeste, kakvih?
- Koliko često se setim da odam Bogu čast za sve što sam postigao? Šta može da mi pomogne da se setim da uvek Njemu odam slavu?

6. Od samoljublja do propasti

PRVI DEO: OPŠTI PEGLED

Ključni tekst: Danilo 5

Središte proučavanja: Danilo 4,1–33; Priče 14,31; Jona 3,10; Danilo 4,34–37; Filibljanima 2,1–11.

Uvod: Peto poglavlje Knjige proroka Danila tesno se podudara sa četvrtim. Oba poglavlja na slikovit način prikazuju Božju vrhovnu vlast nad carstvima ovoga sveta. U tekstu Danilo 4, Bog je Navuhodonosoru oduzeo vlast na određeno vreme. U 5. poglavlju Bog oduzima vlast Valtasaru i ukida Vavilonsko carstvo.

Teme:

1. Oholost. Tema koja prožima knjigu proroka Danila i koja je jasno prikazana u njoj jeste oholost ljudskih sila u svojoj pobuni protiv Boga i svega što predstavlja Boga u svetu. Kada je trebalo da bude više usredsređen na odbranu svoga grada od predstojećeg napada Miđana i Persijanaca, Valtasar je priredio raskalašnu gozbu svojim službenicima.

2. Sud. Bogohulni Valtasarov postupak skrnavljenja sudova iz Hrama, koji su i predstavljali Hram, prerastao je u napad na Boga lično. U tom trenutku, vavilonski car i sistem koji je predstavljao prepunili su čašu bezakonja. Nebeski sud je tada izrekao presudu. Natprirodna ruka napisala je na zidu palate otrežnjujuću poruku:
MENE, MENE, TEKEL UPHARSIN.

Primena u životu: Šta je bio Valtasarov najveći greh u noći kada je Vavilon doživeo pad? Pored priređivanja gozbe u kojoj su se prepustili uživanjima, njegov najgori greh bio je postupanje

sa sudovima iz Božjeg hrama. Bogohulno rukovanje svetim predmetima predstavlja Valtasarov prezir prema izrailjskom Bogu i na kraju ispunjava čašu vavilonskog bezakonja.

Međutim, koren njegovih pogrešaka leži u njegovom odbijanju da hodi u svetlosti koju mu je Bog otkrio svojim delovanjem u Navuhodonosorovom životu. Da bismo izbegli da učinimo iste greške, treba takođe da obratimo pažnju na iskustva drugih, i pozitivna i negativna. I što je najvažnije, moramo hoditi u svetlosti kojom je Bog obasjao naš put preko svoje reči.

DRUGI DEO: KOMENTAR

1. Oholost. Poslednja noć Vavilona bila je obeležena velikim slavljem. Ksenofon i Herodot ukazuju da su Vavilonci priređivali redovnu gozbu. U Bibliji se ne spominje razlog ove svečanosti, ali skolari navode da je možda bila u pitanju (prolećna) novogodišnja svečanost Akītu. Koji god praznik da je bio, s obzirom da su Miđani i Persijanci bili spremni da napadnu Vavilon (Danilo

5,29–31), pitamo se zašto je Valtasar priređivao tu gozbu. Najverovatnije se osećao sigurnim unutar grada, koji je bio okružen zidom širokim oko 6 m i visokim najmanje 12 m. U gradu su se nalazile obilne zalihe vode i hrane zahvaljujući kojima su godinama mogli odolevati opsadi. Dakle, Valtasar nije gajio nikakav strah od skorog napada. Stanovnici grada smatrali su gozbu normalnim dešavanjem uprkos neprijateljima koji su se okupili izvan gradskih zidova.

Na vrhuncu slavlja, Valtasar je proslavljao bogove „srebrne i zlatne, mjedene, gvozdene, drvene i kamene“ (Danilo 5,23), a ne živog Boga. On je očigledno zaboravio šta je Bog učinio preko Danila da bi poučio Navuhodonosora. Međutim, Valtasarov sam čin obesvećenja ukazuje da On nije u potpunosti bio nesvestan živog Boga. Uzevši svete sudove iz jerusalimskog hrama u nameri da ih upotrebi kao posude za piće na tom bogohulnom slavlju, vavilonski car je pokazao da on ne samo da je odbio da proslavi Boga jevrejskog naroda, već je pokazao otvoreni prezir

prema Njemu. Skrnavljenjem sudova iz Hrama, car je izrazio najsramniji prezir prema onome što su ti predmeti predstavljali, naime, obožavanje pravog Boga. Ovi predmeti, iako u drugoj zemlji, ostali su sveti, i Valtasar je morao da postupa sa njima sa najvišim poštovanjem.

Isaija je zahtevao čistotu od izgnanika koji će vratiti svete sudove u Jerusalim (Isaija 52,11.12).

Navuhodonosor je očigledno shvatio kakav je položaj predmeta iz Hrama budući da ih je postavio u hram svog boga. Suprotno svom prethodniku, Valtasar nije pokazao nikakvo poštovanje prema sudovima iz Hrama. Njihovim skrnavljenjem na razuzdanoj proslavi, izazvao je Boga lično.

Valtasarovo obesvećenje svetih sudova predstavlja još jednu epizodu u dugačkom sukobu između Vavilona i Jerusalima, opisanom u Pismu.

Izraz *Vavilon* javlja se prvi put u tekstu 1. Mojsijeva 11, kada je grupa pobunjenika počela izgradnju kule kojom su nameravali da dosegnu nebesa. Od tog doba, sukob između Boga i

Vavilona kao predstavnika sila koje se suprotstavljaju Bogu i Njegovoj istini javljaju se često u Pismu. Kada je Navuhodonosorova vojska zauzela Judeju i srušila Jerusolim i Hram do zemlje, činilo se da je Vavilon pobedio. Izgleda da Valtasar namerava da potvrdi takvo stanje stvari obeščašćujući sudove iz Božjeg hrama. Slaveći svoje bogove i skrnaveći sudove iz Hrama, vavilonski car želeo je javno da pokaže prezir prema jevrejskom Bogu. Ovaj čin obesvećenja ukazuje na eshatološke napade malog roga i severnog cara usmerene na Božji narod i Božji nebeski hram, kao što je opisano u proročkom delu Knjige proroka Danila. Knjiga Otkrivenje kasnije pruža širu sliku sukoba između Vavilona i Jerusolima, koji dostiže vrhunac uništenjem Vavilona i uspostavljanjem Božjeg večnog carstva od Novog Jerusolima.

2. Sud. U trenutku koje je Nebo odredilo, u vreme razuzdane pijanke, tajanstveni natpis iznenada se pojavljuje na zidu prostorije u kojoj se održavala gozba. Car odmah shvata ozbiljnost situacije. Iako

nije umeo da pročita natpis, osetio je da je u pitanju zlokobna objava predstojeće propasti. Još jednom vračari i mudraci na dvoru nisu uspeli da daju objašnjenje koje bi zadovoljilo cara. Tek na predlog carice majke, car je zatražio da dovedu Danila. Pojedini skolari poistovećuju ovu ženu sa Nitokrisom, Navuhodonosorovom kćerkom, Nabonidovom ženom i Valtasarovom majkom.

Neko se možda pita zašto je Danilo bio zanemaren do ovog trenutka. U vezi sa tim, treba da imamo na umu da je Danilo bio u službi do treće godine vladavine cara Valtasara (Danilo 8,1.27). Prema tome, stari prorok nije bio nepoznat caru. Na osnovu Valtasarovog opšteg stava i ponašanja, čini se da je ovaj car možda udaljio Danila iz političkih (verskih) razloga.

Kada se pojavio pred carem, stari prorok više nije uzdržano govorio kao u prethodnim obraćanjima Navuhodonsoru. Nakon što je jasno naglasio da odbacuje nagrade koje je car obećao onome ko protumači natpis, Danilo se veoma strogo obraća caru. Pre svega, Danilo je krivio Valtasara što nije

usvojio pouke iz Navuhodonosorovog iskustva, naročito kada je bio zbačen sa prestola u periodu od sedam godina (Danilo 4). Prema tome, Valtasar je trebalo bolje da postupi: „A ti, Valtasare, sine njegov, nijesi ponizio srca svojega premda si znao sve ovo.“ (Danilo 5,22) Dakle, natpis na zidu značio je sud za Valtasara i Vavilon: MENE, MENE („izbrojio“), TEKEL („izmeren“), UPHARSIN („razdeljeno“). Elen Vajt kaže da su ta slova „blistala kao vatra“ i da se caru i ostalima činilo „kao da stoje pred sudskim stolom večnoga Boga, čijoj vlasti su se upravo usprotivili.“ (*Istorija proroka i careva*, str. 338.339; str. 524. original)

Rečenica je bila ispisana, vavilonski car i carstvo bili su osuđeni na propast. I pored nepovoljnog tumačenja, car je održao svoju reč, nagradio Danila i postavio ga za trećeg vladara u Vavilonskom carstvu, iako samo na nekoliko časova.

Te iste noći, neprijatelj je preusmerio reku Euftrat – koja je tekla kroz grad – u močvaru, i zahvaljujući sniženom nivou vode, vojnici su ušli u

Vavilon kroz rečno korito ispod gradskog zida. Valtasar je ubijen, a moćni Vavilon pao je pred Miđanima i Persijancima u oktobru 539. godine p. n. e. Pad istorijskog Vavilona – kada je zlato ustupilo mesto srebru – simbolički predstavlja konačan poraz duhovnog Vavilona poslednjeg vremena, kao što je nagovešteno u proročkim poglavljima u Knjizi proroka Danila. U Otkrivenju, pad Vavilona poslednjeg vremena povezan je sa šestim zlom, koje dovodi do isušivanja Eufrata i priprema put carevima sa istoka (Otkrivenje 16,12). Na kraju, pobednički grad (Vavilon) biva poražen, a poraženi grad (Jerusalim) se zauvek osniva.

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

1. Na koje načine možete da sprečite da se Valtasarova greška (što nije učio iz prošlih iskustava preteče Navuhodonosora) ponovi u vašem životu danas? Kako možete izbeći da ne upadnete u istu zamku i ne učite iz iskustava drugih?

2. Zašto je važno da znate šta je Bog učinio u istoriji svoga naroda? Šta se događa onima koji zaboravljaju prošlost? Kako možete učiti o Božjem delovanju u prošlosti?

3. Šta je prema vašem mišljenju bio najstrašniji Valtasarov greh? Objasnite svoj odgovor.

4. Zamislite sebe na Danilovom mestu. Nakon što su vas zanemarivali, konačno ste pozvani da rešite problem koji astrolozi, Haldejci i vračari nisu uspeli da reše. Kako biste se osećali? Kako biste se ophodili prema caru? Da li biste očekivali nagradu koju je car obećao? Objasnite.

5. Valtasar je zanemarivao istinitog Boga i hvalio bogove zlatne, srebrne, bronzane i gvozdene, drvene i kamene. Koji „bogovi“ danas predstavljaju pretnju vašem odnosu sa pravim Bogom? Novac? Položaj? Obrazovanje? Karijera?

6. Danilo optužuje cara jer nije proslavio „Boga u čijoj je ruci duša tvoja i svi putevi tvoji“ (Danilo 5,23). Koliko je značajan ovaj opis Boga za vas? Šta

osećate prema takvom Bogu? Ljubav? Strah?
Razgovarajte o tome.

7. Na koje načine vam sud nad Valtasarom i pad Vavilona mogu dati sigurnost da će na kraju sile zla biti poražene? Kakvu sliku o sudu i Božjem karakteru možete uočiti u ovom izveštaju?

7. Od jame s lavovima do jame u kojoj prebiva anđeo

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Danilo 6

Središte proučavanja: Danilo 6; 1. Samuilova 18,6–8; Matej 6,6; Dela 5,27–32; Marko 6,14–26; Jevrejima 11,35–38.

Uvod: U 6. poglavlju Knjige proroka Danila naglašena je Danilova vernost. Bio je spremniji da postane plen lavovima nego da vrši kompromis u

vezi sa svojim odnosom sa Bogom. Na kraju su njegova vernost Bogu i odanost caru bile odbranjene.

Teme:

1. Vernost. I pored dekreta koji je zabranjivao da se molitva upućuje nekom drugom bogu ili čoveku osim caru lično, Danilo je nastavio da se moli okrenut prema Jerusalimu. Mogao je da zatvori prozore i da se tajno moli; umesto toga, odlučio je da ne dovodi u pitanje svoje svedočanstvo. Njegova posvećenost istini značila mu je mnogo više od zaštite sopstvenog života.

2. Zaštita. Kao rezultat Danilove odanosti Bogu, anđeo Gospodnji zatvorio je usta gladnim lavovima. Danilo je bio zaštićen i odbranjen pred carem i onima koji su hteli da mu oduzmu život. Iskustvo najznamenitijeg jevrejskog izgnanika stoji kao znak Božje konačne odbrane svog naroda iz svih vekova koji su bili izloženi napadima i progonstvu sila zla.

Primena u životu: Ambiciozni hrišćanski političari često ukazuju na Danilovo iskustvo kao opravdanje za ulazak u javnu službu. Kakav bi to blagoslov za crkvu i društvo bio kad bi se svaki političar i državni službenik ugledao na Danilovu vernost!

DRUGI DEO: KOMENTAR

1. Vernost. Danilo je bio jedan od tri upravitelja zadužena za nadgledanje satrapija, za proveru njihovih obaveza i pregled izveštaja da bi se sprečio gubitak carevih prihoda i osiguralo dobro funkcionisanje države (Danilo 6,2). Prevara i loše upravljanje jesu problem još od drevnih vremena.

Pojedini stari tekstovi sa Bliskog istoka takođe pokazuju da je atmosfera nadmetanja, rivalstva i intriga vladala među skolarima i savetnicima na dvoru, koji su se često obraćali caru iznoseći optužbe protiv stvarnih ili zamišljenih protivnika. Dakle, u vezi sa tim, prilike na dvoru cara Darija nisu bile izuzetak, upravitelji i satrapi želeli su da se oslobode Danila. Zavist je možda igrala glavnu

ulogu, s obzirom da je car trebalo da proglasi Danila nekom vrstom premijera. U vezi sa ovom mogućnošću, treba takođe da imamo na umu da je Danilov integritet možda bio kamen spoticanja onima koji su težili da ostvare ličnu korist i nezakonit dobitak vršeći javnu službu. Konačno, ovi iskvareni službenici možda su se okrenuli protiv Danila jer je bio Jevrejin (Danilo 6,13; uporedite: Danilo 3,12) i, kao takav, bio veran svom Bogu, a ne njihovim bogovima.

Uprkos carskom dekretu, Danilo ne menja svoje molitvene navike. Nastavlja da se moli tri puta dnevno (uporedite: Psalam 55,17). Danilova kuća najverovatnije da je imala zasebnu sobu na spratu na ravnom krovu. Pored prozora okrenutom ka zapadu, Danilo se molio prema Jerusalimu u kome je Hram ležao u ruševinama. Prilikom posvećenja Hrama, Solomun je naložio narodu da se moli okrenut prema Hramu (videti: 1. O carevima 8,35.38.44.48). David se držao istog načela (videti: Psalam 5,7; Psalam 28,2). Jerusalim je postao mesto Božjeg prisustva jer se Hram nalazio u

njemu. Otuda je takvo postupanje simbolički predstavljalo posvećenost Jahveu, Bogu koji je izabrao da Jerusalim bude mesto na koje će položiti svoje ime. Štaviše, Danilo se nadao obnovljenju Jerusalima kao ispunjenju zavetnih obećanja (Jeremija 31; Jezekilj 36). Danilo je bio stranac u Vavilonu; on je zapravo bio građanin Jerusalima.

Dakle, prvo što saznajemo o Danilu iz ovog izveštaja jeste njegov profesionalni integritet koji je posedovao kao službenik carstva.

Najverovatnije da je Darije pozvao Danila da služi zbog besprekornog ugleda koji je uživao kao javni službenik. Pored toga, Danilovo poštenje takođe su jasno uočili njegovi neprijatelji. U vezi sa tim, dva zapažanja je vredno spomenuti. Prvo, Danilovi neprijatelji uvideli su da ne mogu da pronađu ništa u njegovoj službi caru što bi mogli da iskoriste protiv njega: „Tada starješine i upravitelji gledahu kako bi našli što da zabave Danilu zbog carstva; ali ne mogahu naći zabave ni pogrješke, jer bješe vjeran, i ne nalažahu se u njega pogrješke

ni mane.“ (Danilo 6,4) Drugo, najupečatljiviji aspekt kovanja zavere od strane neprijatelja jeste činjenica da su zapazili da Danilova konačna vernost pripada Bogu. Ovo posvećenje ukazuje da je Danilo živeo u skladu sa svojom verom i javno izražavao svoja uverenja. Svi su znali šta je Danilu bilo najvažnije. Prema tome, neprijatelji su odlučili da udare u srž njegovog osnovnog uverenja. Znali su da Danilo neće činiti kompromise, već da će ostati veran i tako biti osuđen na smrt. Danilo, međutim, nije zapažao nikakav sukob između svojih odgovornosti kao državnog službenika i sluge pravoga Boga. U stvari, Danilo je iskoristio svoju javnu službu kao priliku da proslavi Boga, najvišeg vrhovnog vladara.

2. Zaštita. Verovatno najistaknutija karakteristika izveštaja o Danilu u lavovskoj jami jeste činjenica da je Danilo bio izbavljen od lavova. Ovaj srećan kraj u skladu je sa drugim biblijskim izveštajima, kao što je izbavljenje Danilovih drugova iz užarene peći, kao i Jovov oporavak. Iznad svega, u skladu je sa samim biblijskim makro narativom, koji se

završava uništenjem zla i uspostavljanjem Božjeg večnog carstva. Odbrana Danila od njegovih neprijatelja ukazuje na konačnu odbranu Božjeg naroda, kako je opisano u proročkom delu Knjige proroka Danila (Danilo 7–12). To ne znači, međutim, da će svaki veran sluga koga progone biti izbaavljen kao Danilo. Niz mučenika kroz istoriju pokazuje da Bog ponekad dozvoljava da njegove sluge plate konačnu cenu za svoju vernost bez vidnog izbaavljenja sa ove strane neba.

Međutim, Danilovo izbaavljenje stoji kao znak Božje eshatološke odbrane svog naroda i pokazuje da On ima konačnu vlast nad silama zla. Bog koji je sprečio lavove da proždru Danila na kraju će zauvek učutkati sotonu, konačnog lava i optužitelja braće (1. Petrova 5,8).

Danilova vernost Bogu bila je ispoljena u njegovoj poslušnosti Božjem zakonu. Prema tome, kada se ljudski zakon sukobio sa Božjim zakonom, Danilo se nije dvoumio koji zakon da posluša. Dekret je donet prema zakonu midskom i persijskom „koji je nepromenljiv“ (Danilo 6,8). Ovde se javlja sukob

između dva zakona – oba tvrde da su nepromenljiva – koji će dostići eshatološke razmere kada mali rog pokuša da promeni vremena i zakone (Danilo 7). Dakle, ako zakon midski i persijski ne može da se promeni, šta je sa zakonom koji odražava Božji karakter? Sukob između Božjeg večnog zakona i ljudskih falsifikata je ključni aspekt velike borbe sažet u Danilovom iskustvu. Ma koliko Danilo bio odan državi, kada se državni zakoni suprote Božjem zakonu, nije nimalo oklevao koji zakon da poslušā.

Bog je odbranio Danilovu vernost. Darije nije nimalo sumnjao u Danilovo poštenje, i to do te mere da je učinio velike napore da pronađu rupu u carskom zakonu. Car je na kraju bio primoran da se preda, ali je gajio nadu da će Danilov Bog izbaviti Danila. Prema biblijskom izveštaju, kamen kojim su zatvorena vrata jame bio je zapečaćen carevim „prstenom i prstenom svojih knezova“ (Danilo 6,17). Cilj ovog dvostrukog stavljanja pečata bio je da osigura da Danilova sudbina ostane nepromenjena. Kao što jedan komentator

nagoveštava: „Optužitelji, koji su verovatno bili prisutni, želeli su da se upotrebi prsten knezova. Hteli su tako da spreče mogućnost da car lično pošalje ljude da spasi Danila; a car je želeo da spreči da ovi optužitelji pokušaju da oduzmu Danilov život na neki drugi način, ako ga lavovi ostave u životu.“ (Leon J. Vud [Leon J. Wood], *A Commentary on Daniel* [Grand Rapids, MI: Zondervan, 1973], str. 169)

Međutim, odbrana Danila podrazumevala je osudu onih koji su skovali zaveru protiv njega. Ovaj ishod je mračan, ali je neophodna strana odbrane. Car je naložio da se Danilovi neprijatelji bace u istu jamu u koju je Danilo bio stavljen, što je dovelo do njihovog gubitka života. Savremenom/postmodernističkom umu, teško je da prihvati činjenicu da je car kaznom obuhvatio i porodice zaverenika. Međutim, zapazite da je car jednostavno sledio stare, mada strašne, običaje. Bog nije naredio da to bude učinjeno. Ono što je Bog učinio jeste da je spasio Danila od lavova, što je jasno ukazalo na Danilovu nevinost u svim

pitanjima vezanim za cara. Međutim, iznad svega, treba da imamo na umu da nije samo Danilo bio zaštićen; Bog je lično bio odbranjen pred Darijem. Car je konačno priznao da je Bog koji je izbavio Danila bio pravi i živi Bog: „Carstvo se Njegovo neće rasuti, i vlast će Njegova biti do kraja.“ (Danilo 6,26) Ovim rečima vešto je završen narativni odeljak i obuhvaćena suština teološke poruke prenesene u proročkom odeljku.

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

„Dragi mladi prijatelji, šta je cilj vašeg života? Težite li obrazovanju koje će vam doneti ime i položaj u svetu? Negujete li misli koje se usuđujete da izrazite, da ćete jednog dana stajati na vrhuncu intelektualne veličine; da ćete sedeti u savetodavnim i zakonodavnim telima učestvujući u donošenju zakona u svojoj zemlji? U takvim težnjama nema ničeg lošeg. Svako od vas pojedinačno može sebi da postavi ciljnu crtu. Ne treba da se zadovoljite niskim i nedostojnim dostignućima. Postavite cilj visoko i ne štedite

truda i napora da ga dostignete.“ (Elen Vajt,
Poruka mladima, str. 36. original)

1. Koje su javne funkcije, ako ih ima, u skladu sa hrišćanskim životom?
2. Gde i kako povlačite liniju između odanosti državi i vernosti Bogu?
3. Ako je Danilo uzor, koje četiri stvari je činio na koje bi ambiciozni političari i javni službenici mogli da se ugledaju? (Danilo 6,10.11)

8. Od olujnog mora do

nebeskih oblaka

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Danilo 7,27.

Središte proučavanja: Danilo 7; 2. Solunjanima 2,1–12; Rimljanima 8,1; Marko 13,26; Luka 9,26; Luka 12,8; 1. Timotiju 2,5.

Uvod: Sedmo poglavlje Knjige proroka Danila pokazuje da posle smenjivanja svetskih sila, koje nemilosrdno vladaju svetom, započinje nebeski sud, i da Sin Čovečiji prima vlast i carstvo da zauvek vlada sa svojim narodom.

Teme:

1. Mali rog. Iz četvrte zveri sa deset rogova javlja se mali rog koji huli na Boga i progoni Njegov narod.

2. Nebeski sud. Nebeski sud izriče presudu malom rogu i pruža izbavljenje i spasenje Božjem narodu.

3. Sin Čovečji. Sin Čovečiji javlja se na nebeskom sudu da odbrani svoj narod.

4. Sveci Višnjega. „Sveci“ doživljavaju progonstvo, ali ostaju verni Bogu.

Primena u životu: I pored toliko mnogo nepravde, progonstva i iskušenja, Božji narod može da gleda u budućnost sa nadom. Osvrt na ovaj proročki opis istorije pokazuje da će ljudska istorija dostići vrhunac sa nebeskim sudom i večnim carstvom Sina Čovečijeg. Čeznemo da Božje večno carstvo bude uskoro uspostavljeno.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Pogledajmo detaljnije prethodno navedene teme iz ove lekcije:

1. Mali rog. Mali rog izrasta iz, i između, deset drugih rogova strašne životinje koja predstavlja Rimsko carstvo. On iskorenjuje tri od deset carstava koja su nastala iz paganskog Rima. Sila

malog roga je nastavak paganskog Rima i, prema tome, ima osnovne karakteristike prethodnog carstva. On prisvaja Hristova isključiva prava, progoni Božji narod, menja Božji zakon, govori protiv Boga i tri i po vremena čini sve što želi (što je 1260 kalendarskih godina). Ovi postupci pokazuju da ovo telo ima i političku i versku moć, što se podudara sa papstvom. Istorija pokazuje da su obraćenje cara Konstantina, zvanično proglašenje nedelje danom bogoslužjenja, pad Rima u ruke varvara i osnivanje Konstantinopolja na istoku bili važni činovi koji su uticali na uspon papstva. Nakon propasti paganskog zapadnog Rimskog carstva, rimski biskup popunio je prazninu nastalu u Rimu prebacivanjem glavnog grada Rimskog carstva u Konstantinopolj.

Dekretom cara Justinijana 529. godine, koji je papu proglasio vođom svih crkava, papstvu je bilo omogućeno da ostvari svoju vladavinu. Sada je rimski biskup imao ne samo versku moć, već i političku. Pape su uskoro počele sebe da nazivaju pontifeksom i da usvajaju druge običaje i zakone

paganskog Rimskog carstva. Uz pomoć saveza sa svetovnim silama, progonjena crkva postala je progonitelj. Pomoću krstaških ratova i inkvizicije Rimaska crkva nanela je veliki bol mnogima koji su želeli da ostanu verni biblijskim učenjima. Tako je već u Srednjem veku papa bio poistovećen sa antihristom (Matej 24; 2. Solunjanima 2,3.4; Otkrivenje 13,1–10). Godine 1798. Napoleon je zatočio papu, okončavajući time papsku vladavinu dugu 1260 godina.

2. Nebeski sud. Prizor nebeskog suda iz teksta Danilo 7,9–14. predstavlja centralni događaj u poglavlju. Knjige; Starac na prestolu; Sin Čovečiji, okružen nebeskim oblacima (Danilo 7,13) dok prilazi Starcu, prikazuju scenu suda na Nebu. Sud u Pismu odnosi se i na osudu i na odbranu. Za mali rog sud znači osudu i dovodi do njegovog konačnog uništenja. Međutim, za svete, koji su bili progonjeni od strane malog roga, sud znači odbranu, spasenje i obnovljenje. Kada su njihova imena ispitana na nebeskom sudu, proglašeni su

nevinima. Odbranjeni su i na kraju primaju carstvo.

Nekoliko aspekata ovog suda vredno je spomenuti. Prvo, treba da zapazimo da ovaj sud počinje nakon što mali rog dolazi na vlast i završava se pre nego što su sveti nagrađeni, a mali rog kažnjen. Dakle, ovaj sud je pravilno nazvan istražnim sudom. Elen Vajt spominje sledeće knjige u vezi sa ovim sudom: 1) Knjigu života, sadrži imena onih koji su prihvatili Božju službu; 2) Knjiga za spomen, izveštaj o dobrim delima svetih; i 3) izveštaj o gresima (*Velika borba* 480.481. original). Radi transparentnosti i pravde prema svima koji su uključeni u konačnu odluku i na koje ona utiče, Bog mora sprovesti istragu kako niko ne bi mogao da sumnja u ispravnost konačne odluke. Drugo, pošto ovaj sud ima kosmičke razmere i, prema proročkoj hronologiji, upravo sada se odvija, pojedini ljudi se pitaju da li bi Bog u svakom trenutku mogao da započne sud nad živima. Takva briga osujećuje potpuno uživanje u hrišćanskom životu. Treba da imamo na umu da će

se sud nad živima dogoditi tek kada se završi vreme probe i sedam poslednjih zala počne da se izliva na Vavilon (Otkrivenje 15;16). Međutim, što je najvažnije, ne smemo da se plašimo suda zato što je „Sin Čovečiji“ naš predstavnik na nebeskom sudu. Prema tome, umesto osude, nebeski sud pružiće nam odbranu i izbavljenje.

3. Sin Čovečiji. Ime „Sin Čovečiji“ (*bar'enash* na aramejskom) povezuje ovo nebesko biće sa određenim važnim teološkim i istorijskim činjenicama. Prvo, Sin Čovečiji upućuje na Adama, oca ljudskog roda. Adamu su bila poverena dela stvaranja i naloženo mu je da vlada. Dakle, za razliku od Adama koji je privremeno vladao – i svetskih careva, koji su vladali određeno vreme – Sin Čovečiji prima večno carstvo. Prema tome, Sin Čovečiji vraća ono što je Adam izgubio. Drugo, ime Sin Čovečiji ukazuje da On deli zajednički interes sa čovečanstvom. Ovaj izraz može se koristiti da označi ljudsko biće (Jezekilj 2,1). Pošto je jasno da je u tekstu Danilo 7 ova ličnost nebesko biće, naziv

Sin Čovečiji ukazuje na Njegovu povezanost sa ljudskim rodом.

Iz širokog konteksta Pisma, možemo zaključiti da Sin Čovečiji ne samo da predstavlja svoj narod na nebeskom sudu, već se On poistovećuje s njima jer ima udela u njihovoj ljudskoj prirodi (Jevrejima 2,14; Jevrejima 4,15). Treba takođe da zapazimo da se Sin Čovečiji iz 7. poglavlja Knjige proroka Danila mora poistovetiti sa Poglavlarem vojske (Danilo 8,11), „čovekom obučenim u platno“ (Danilo 10,5) i Mihailom (Danilo 10,13; Danilo 12,1). Da zaključimo, jasno je da je Sin Čovečiji iz 7. poglavlja Mesija Isus Hristos, koji dolazi Bogu Ocu kao predstavnik svetih (1. Jovanova 2,1) na antitipski Dan pomirenja. Ova povezanost postaće jasnija prilikom proučavanja 8. lekcije.

4. Sveci Višnjega. Ova grupa ljudi predmet je progonstva malog roga i opisana je kao „sveci“ (Danilo 7,21), „sveci Višnjega“ (Danilo 7,18.22.25), i kao „narod Svetaca Višnjega“ (Danilo 7,27) kada primaju carstvo. Takođe se nazivaju i „svetim narodom“ u tekstu Danilo 8,24. u kontekstu

napada malog roga na njih; i u tekstu Danilo 12,7. u kontekstu progonstva. Ovakvo nazivanje Božjeg naroda svecima/svetima ponavlja se u tekstu 2. Mojsijeva 19,6, u kome Bog naziva Izrailj „carstvo sveštentičko i narod svet“. Prema tome, sveci Višnjega „treba da budu poistovećeni sa Božjim vernim sledbenicima koji čine Njegov narod ostatka, koji su Njegovi izabrani, odvojeni od ostalih naroda, progonjeni od strane sile koja se suprotstavlja Bogu, ali čuva zavetnu veru i održava svoje poverenje i pouzdanje u Boga od koga će na kraju primiti večno carstvo“. (Gerhard F. Hazel, „The Identity of 'The Saints of the Most High' u tekstu Danilo 7“, Biblica 56, br. 2 [1975], str. 192)

Tekst Otkrivenje 12–14 opisuje Hristove sledbenike i pokazuje kako ostaju verni u toku poslednje krize. Jovan kaže da „razgnjevi se zmija na ženu, i otide da se pobije sa ostalijem potomstvom njezinijem, koje drži zapovijesti Božije i ima svjedočanstvo Isusa Hrista“ (Otkrivenje 12,17). Zbog bliske povezanosti između „svedočanstva Isusovog“ i proroštva

(Otkrivenje 19,10; Otkrivenje 22,9), „adventistički hrišćani tumače tekst i veruju da će se 'ostatak' poznati po ispoljavanju dara proroštva u njihovoj sredini. 'Svedočanstvo Isusa Hrista', oni veruju, jeste svedočenje o Isusu u njihovoj sredini posredstvom proročkog dara“. (*The SDA Bible Commentary*, 7. sveska, str. 812)

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

„Bog je Danilu putem viđenja pokazao da Bog upravlja događajima iako se nasilje povećava i progonstvo širi. On je veliki Sudija koji će postići da istina na kraju pobedi. Svetovne sile, koje su prema Navuhodonosorovom snu sve više gubile moralnu snagu, Danilu su prikazane kao organizacije čija žestina i okrutnost rastu. Vrhunac drskosti tih sila je pokazan pojavom malog roga koji govori 'velike reči'. Dok se ti strašni događaji zbivaju na Zemlji, na Nebu zaseda sud koji sudi prema izveštajima koji su zapisani u knjizi. Drske zemaljske sile će biti osuđene i uklonjene s vlasti, a Sin Čovečiji, zajedno sa svetima, dobiće večnu

vlast.“ (G. Artur Kijo [G. Arthur Keough], *God and Our Destiny*, Pouka za odrasle, prvo tromesečje, 1987, str. 67.68)

1. Kako se osecate pri pomisli na kosmički sud na kome će sve vaše misli i dela biti izloženi pred nebeskim sudom?
2. Prema kakvim merilima će svima biti suđeno? Zapitajte se: Da li moj život odgovara ovim merilima? Šta vaš odgovor govori o pojedinostima koje još uvek treba da pobedite Božjom blagodaću?
3. Šta menja činjenica da će Isus biti moj zastupnik na nebeskom sudu? Objasnite.
4. Znajući da je Isus naš zastupnik na nebeskom sudu, kako treba da živimo svoj život na Zemlji?

9. Od okaljanosti do očišćenja

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Danilo 8,14.

Središte proučavanja: Danilo 8; Danilo 2,38; 1. Mojsijeva 11,4; 3. Mojsijeva 16; Jevrejima 9,23–28.

Uvod: Glavna tema 8. poglavlja Knjige proroka Danila jeste nebeski Dan pomirenja. Iz tog razloga, simboličke životinje koje predstavljaju svetska carstva jesu ovan i jarac, dve žrtvene životinje koje se javljaju u službi u jevrejskom Svetilištu, ali samo na Dan pomirenja.

Teme:

1. Mali rog. Mali rog predstavlja silu koja napada Božju svetinju i Božji narod. Ova sila predstavlja Rim u paganskoj i papskoj fazi.

2. Dan pomirenja. Proročka poruka izneta u ovom poglavlju usredsređena je na očišćenje Svetinje, koje se prema obrednom sistemu u zemaljskom Šatoru od sastanka vršilo na Dan pomirenja.

Primena u životu: U našim svakodnevnim borbama sa grehom i patnjom nismo sami. Imamo Poglavara sveštenečkog u nebeskom Svetilištu koji obavlja posebnu službu za nas. Možemo uživati u izlivanju Božje blagodati i deliti svoju sigurnost sa ljudima oko sebe. Poruka o Svetilištu ne pokazuje samo da nam je oprošteno, već ukazuje i na konašno uništenje greha.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Istražimo pažljivo prethodno navedene teme:

1. Mali rog. Dok mali rog u 7. poglavlju izrasta iz četvrte zveri (paganski Rim), mali rog iz 8.

poglavlja potiče od jednog od četiri vetra nebeska. Pojedini komentatori tvrde da ovaj rog predstavlja Antioha IV, seleukidskog cara, koji je došao sa jedne od četiri teritorije podjeljenog Aleksandrovog Grčkog carstva, osvojio Jerusalim, oskrnavio Hram i progonio Jevreje. Međutim, ukoliko pažljivije pogledamo biblijski tekst, zapazićemo da upućuje na drugo tumačenje, koje je verodostojnije iz više razloga.

Prvo, moramo zapaziti da se na osnovu pojedinih prevoda Biblije stiče utisak da mali rog izlazi iz jednog od četiri roga koja su nastala nakon velikog roga grčkog jarca. Da je tako, to bi moglo da se odnosi na Antioha. Međutim, jevrejski tekst ukazuje da mali rog izlazi iz jedne od četiri strane sveta. Jevrejski tekst glasi: „I jarac posta vrlo velik; a kad osili, slomi se veliki rog, i mjesto njega narastoše znamenita četiri roga prema četiri vjetra nebeska. I iz jednoga od njih iziđe jedan rog malen i naraste vrlo velik prema jugu i istoku i prema Krasnoj Zemlji.“ (Danilo 8,8.9) U jevrejskoj gramatici postoji jasan nagoveštaj da se u izrazu

„iz jednoga od njih“ ono što prethodi reči „njih“ odnosi na „četiri vetra nebeska“. S obzirom na to, mali rog sigurno izlazi iz jedne od četiri strane sveta. Drugo, rog je u početku mali, ali postaje veoma velik. Antioh nikada nije bio tako veliki car. I pored njegovih napada na Jevreje, Rimljani su ga kasnije porazili. Morao je da se vrati u svoj dom ponižen. Treće, zbog principa ponavljanja koji vlada u Danilovim viđenjima, znamo da prizor opisan u tekstu Danilo 8,9–14. odgovara prizoru nebeskog suda iz teksta Danilo 7,9–14. Prema tome, Svetinja koju napada mali rog mora biti nebeska Svetinja, a ne Hram u Jerusalimu koga je oskrnavio Antioh.

Pošto Antioh ne odgovara odlikama malog roga, postavlja se pitanje na koga se odnosi mali rog? U ovom trenutku imamo na umu paralelizam između Danilovih proročkih viđenja. Prema tome, mali rog iz 8. poglavlja Knjige proroka Danila mora odgovarati malom rogu iz 7. poglavlja. Budući da je tako, očigledno da je papski Rim povezan sa malim rogom iz teksta Danilo 8. Međutim, čini se

da između rogova iz 7. i 8. poglavlja Knjige proroka Danila postoji mala razlika vredna pažnje. Mali rog iz 7. poglavlja javlja se iz četvrte zveri, što ukazuje da je papski Rim nastavak ili proširenje carskog Rima. Suprotno tome, mali rog iz 8. poglavlja očigledno se ne javlja iz zveri, što može da ukaže na činjenicu da predstavlja dve neprekidne faze rimskog tlačenja: prvo, fazu carskog Rima, horizontalno širenje (Danilo 8,9); a zatim fazu papskog Rima, vertikalno širenje (Danilo 8,10–13). Zanimljivo je zapaziti da mali rog u 7. poglavlju pokušava da promeni Božji zakon; u 8. poglavlju on usmerava svoj napad na Poglavaru Svetinje i temelj same Svetinje. Takvi simboli ukazuju da papski sistem postavlja lažan plan spasenja. On napada i Božji zakon i Božji plan spasenja.

2. Dan pomirenja. S obzirom na silne napade malog roga na Svetinju i službu u njoj (nametanje lažnog sistema bogoslužjenja od strane papstva), postavlja se pitanje: „Dokle će trajati ta utvara za svagdašnju žrtvu i za otpad pustošni da se gazi

Svetinja i vojska?“ (Danilo 8,13) Na osnovu ovog pitanja pretpostavljamo da će proteći mnogo vremena pre nego što Svetinja može biti obnovljena, jer reč „utvara“ ovde se odnosi na viđenje o ovnu i jarcu, koje se proteže od vremena Persijskog carstva do vremena kada mali rog čini zlo. Pre nego što razmotrimo odgovor na ovo pitanje „dokle“, razmotrimo sliku Svetinje u tekstu Danilo 8,9–14.

Ovaj deo 8. poglavlja obiluje slikama i terminologijom povezanim sa Svetilištem. Reči kao što su: „vojska“, „poglavar“, „svagdašnji“ i „sveti stan“ podsećaju na jevrejski obredni sistem. „Vojska“ (*tsaba'*) može da označava osobe koje služe u Svetilištu; poglavar (*sar*) može da označava Prvosveštenika; „svagdašnji“ (*tamid*) je reč koja se koristi da označi obredne aktivnosti u Svetilištu koje su se stalno odvijale, kao što je kađenje tamjanom, prinošenje žrtava, itd. Zapazite da se reč „žrtva“ upotrebljena u pojedinim prevodima Biblije ne javlja u originalu. Dodali su je prevodioci koji pretpostavljaju da se proročanstvo odnosi na

prestanak prinošenja žrtava u Hramu po nalogu Antioha IV. Jevrejska reč *tamid* može se bolje prevesti kao „kontinuitet“ ili „redovnost“ i odnosi se na mnoštvo aktivnosti u službi u Svetilištu, koje obuhvataju prinošenje žrtava, ali nisu ograničene samo na to. Zanimljivo je da se jedna od dve reči upotrebljene za Svetilište (*qodesh*) javlja u 16. poglavlju 3. Mojsijeve, u kontekstu Dana pomirenja (druga je *miqdash*). Štaviše, paralela između prizora Svetinje i nebeskog suda opisanog u tekstu Danilo 7,9–14. ukazuje da oba viđenja opisuju isti događaj. Prema tome, Svetinja koja se spominje u tekstu Danilo 8,14. sigurno se nalazi na Nebu.

Sada sledi odgovor na pitanje postavljeno u tekstu Danilo 8,13: „Dokle će trajati ta utvara za svagdašnju žrtvu i za otpad pustošni da se gazi Svetinja i vojska?“ (Danilo 8,13) Odgovor glasi. „Do dvije tisuće i tri stotine dana i noći; onda će se Svetinja očistiti.“ (Danilo 8,14) Ovaj odgovor jednog od nebeskih bića govori nam da će Svetinja – za koju se kaže da je na udaru – biti očišćena

posle 2300 godina (ukoliko primenjujemo princip dan za godinu). Tako dugačko vremensko razdoblje slaže se sa vremenskim okvirom nagoveštenim u pitanju, koji doseže do vremena persijskog ovna. Iako ništa nije rečeno o tome kada ovo razdoblje počinje i kada se završava, jasno je da počinje u vreme Persijskog carstva.

Međutim, nebesko biće jasno kaže šta će se dogoditi kada se taj dugačak period završi: naime, doći će do čišćenja Svetinje. U izrailjskom obrednom kalendaru postojao je poseban dan namenjen očišćenju Svetinje – Dan pomirenja. Tom prilikom Šator od sastanka je čišćen (*taher*) od greha Božjeg naroda. Danilo 8 pominje vreme za čišćenje nebeske Svetinje. Ta radnja je označena glagolom *nitsdaq*, što znači biti obnovljen, očišćen i odbranjen. Dakle, glavne misli prenete ovim glagolom su: 1) Svetinja mora biti očišćena od greha Božjeg naroda. 2) Božja posrednička služba u nebeskoj Svetinji mora se obnoviti. 3) Bog mora biti odbranjen od obesvećenja njegove Svetinje. Papski sistem

izopačio je plan spasenja i prisvojio Hristov posrednički rad sakramentom mise, pokorom i oprostjenjem greha od strane sveštenika. Na osnovu informacija iz teksta Danilo 9,23–27. možemo odrediti da je 457. godina pre Hrista obeležila početak ovog proročkog perioda od 2300 godina. Prema tome, kraj ovog proročkog razdoblja mora biti u 1844. godini.

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

1. Šta mislite o tome da je papstvo izopačilo Božju istinu i uspostavilo iskrivljeni sistem bogoslužjenja?
2. Šta saznajete o Božjem metodu poučavanja na osnovu simbola i jezika upotrebljenih u 8. poglavlju Knjige proroka Danila?
3. Razmislite o sledećoj izjavi Elen Vajt. „Dok na Nebu bude trajao predadventni sud, dok se gresi pokajanih vernika budu uklanjali iz Svetilišta, u krilu Božjeg naroda na Zemlji biće obavljeno posebno delo očišćenja, delo odbacivanja greha.“
(*Velika borba*, str. 381; str. 425. original)

4. Kako su povezani očišćenje Svetinje i očišćenje vašeg života kao Hristovog sledbenika? Možete li se setiti nekog greha koji morate da ostavite da biste u potpunosti bili odani Isusu?

5. Kakvu razliku uočavate između Isusovog dela izvršenog na krstu i Njegove službe u nebeskom Svetilištu? Kakav značaj oba imaju u vašem životu?

6. Zašto Bog mora da obavi istražni sud u nebeskom Svetilištu? Zašto jednostavno odmah ne donese božansku odluku o konačnoj sudbini onih koji tvrde da su Hristovi sledbenici? Šta ova sudska procedura otkriva o Božjem karakteru?

10. Od priznanja do utehe

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Danilo 9,19.

Središte proučavanja: Danilo 9; Jeremija 25,11.12;
Jeremija 29,10; 2. O carevima 19,15–19; Matej
5,16; Jakov 5,16.

Uvod: Glavne teme o kojima ćemo razmišljati u 9.
poglavlju Knjige proroka Danila jesu Danilova
posrednička molitva u korist Njegovog naroda i
proročanstvo o Mesiji.

Teme:

1. Molitva. Danilo upućuje posredničku molitvu za svoj narod koja predstavlja uzor našim molitvama danas.

2. Proročanstvo. Kao odgovor na Danilovu molitvu, Bog otkriva svoj dalekosežni plan spasenja. Grad će biti obnovljen, Mesija će doći, Svetinja će biti pomazana.

Primena u životu: Dok razmišljamo o Danilovoj molitvi i tome kako je Bog odgovorio na nju, saznajemo da Bog nije daleko od nas. Iako nas je greh odvojio od Boga, kroz Isusovu, Mesijinu, žrtvu primamo oprost i sjedinjujemo se s Njim. Danilova molitva temeljila se na pouzdanosti Božjeg karaktera i onome što je Bog učinio za svoj narod u prošlosti kada ih je izveo iz Egipta. Mi imamo još više razloga da se molimo gajeći snažno pouzdanje. Mesija je već došao i posreduje za nas u nebeskom hramu. Ono što je na neki način bila Danilova buduća nada, za nas je sadašnja realnost. „Da pristupimo, dakle, slobodno prijestolu blagodati, da primimo milost i

nađemo blagodat za vrijeme kad nam zatreba pomoć.“(Jevrejima 4,16)

DRUGI DEO: KOMENTAR

Proučimo dublje teme iz ove lekcije:

1. Molitva. Ova molitva je najduža i najvažnija Danilova molitva. Dve glavna motiva nalaze se u pozadini ove molitve. Prvo, u 8. poglavlju Knjige proroka Danila saznajemo da je Danilo posle viđenja bio fizički i emocionalno iscrpljen (Danilo 8,27). Danilu je bio pokazan mali rog koji raste i napada Božji narod i uspostavlja lažan sistem bogoslužjenja. Takođe je čuo zagonetnu poruku da će posle 2300 večeri i jutara (godina) Svetinja biti očišćena/obnovljena/odbranjena. Sve ove tajanstvene pojedinosti i dalje su mu bile nejasne deset godina kasnije. Naročito je izveštaj o hronologiji 2300 večeri i jutara, objavljen pojavom/viđenjem (*mar'eh*) dva nebeska bića, ostao bez objašnjenja. Prema tome, Danilo je završio svoj izveštaj o viđenju sledećim rečima: „I čudih se utvari.“ (Danilo 8,27)

Drugo, uništenje Jerusalima i Hrama, kao i izgnanstvo njegovog naroda, svom težinom su pritisli Danilovo srce. Čeznuo je za obnovom Jerusalima i povratkom svog naroda u rodnu zemlju. Zato se posvetio proučavanju Knjige proroka Jeremije i shvatio da će Jerusalim biti opustošen sedamdeset godina (Jeremija 25; 29). Dakle, došlo je vreme da Bog vrati svoj narod u njihovu zemlju i ponovo izgradi grad. Danilo je iz Pisma saznao da je osnovni razlog izgnanstva bila uporna pobuna Izrailja protiv Boga. Prestupili su zakon, odbacili proroke, i prekršili zavet. Prema tome, pokrenut Božjom rečju, prorok se moli za obnovu Jerusalima i Hrama i da njegovom narodu bude oprošteno. Po svoj prolici, ovu molitvu je uputio okrenut prema Jerusalimu poput molitvi koje su dovele u pitanje Darijev carski dekret (Danilo 6).

Ova molitva daje nam određene važne pouke koje nam mogu pomoći u našem molitvenom životu i odnosu sa Gospodom. Dublje proučavanje biblijskog teksta otkriva da se Danilova molitva

temelji na Bibliji. U Danilovoj molitvi odjekuje nekoliko tekstova iz Pisma. Vredno je zapaziti sličnosti između ove molitve i teksta 3. Mojsijeva 26,40–45. i 5. Mojsijeva 30,1–10. Kasnije su Jezdra i Nemija sledili Danilov primer i proželi svoje molitve mislima iz Biblije.

Pored toga, Danilova molitva je posredničkog karaktera. Njegov povlašćen položaj koji je uživao kao carski službenik nije ga sprečio da se poistoveti sa svojim narodom. Neki pojedinci zaboravljaju svoj narod kada jednom uznapreduju na društvenoj lestvici. Međutim, Danilo se potpuno poistovećuje sa svojim narodom; on posreduje za njih kao jedan od njih. On nekoliko puta koristi zamenicu „mi“, deleći tako odgovornost za grehe naroda i moleći Boga za blagodat i oprostjenje (videti: Danilo 9,5,18.19). Posrednička molitva može biti prilika da se ugledamo na Isusa. Uklanjammo sebe iz središta pažnje da bismo se usredsredili na potrebe drugih ljudi. Kada se molimo za druge, primamo najviše blagoslova. Bog „povrati što bješe uzeto Jovu

pošto se pomoli za prijatelje svoje“ (O Jovu 42,10).

Danilova molitva bila je otvorena i iskrena. On priznaje greh svog naroda i njegovih vođa. On ne prikriva činjenicu da su prestupili Božji zakon i odbacili proroke; dakle, Danilo priznaje da potpuno zaslužuju kaznu u vidu izgnanstva.

Konačno, Danilova molitva je motivisana željom da odbrani Božji karakter. Obnavljanjem naroda i grada, Božja čast i ugled će biti odbranjeni među narodima.

2. Proročanstvo. Kao odgovor na molitvu, Gavriilo – isti anđeo koji se javio Danilu u 8. poglavlju – došao je da otkrije Božje dugoročne planove za narod. Osvrnimo se na tekst Danilo 9,24–27. da bismo saznali značajne pojedinosti najvažnijeg proročanstva o Mesiji.

Prvo, Gavriilo je došao Danilu „o večernjoj žrtvi“ (Danilo 9,21). To vreme nagoveštava da je anđeo imao poruku vezanu za Svetilište i službe u njemu. Zaista, anđeo je došao da najavi izgradnju grada, Mesijino pomiriteljsko delo i posvećenje nebeskog Svetilišta.

Drugo, ovo proročanstvo je dato unutar hronološkog okvira od sedamdeset sedmica ($70 \times 7 = 490$), što je isto što i deset oprosni godina (10×49). Naglašavanje broja sedam može da ukaže da će preko Mesije biti ostvareno savršeno spasenje. Štaviše, ova vremenska odrednica vezana za proročanstvo ukazuje da Bog zna budućnost i da deluje unutar prostora i vremena da bi izvršio plan spasenja.

Treće, Gavriilo dolazi da bi Danilo „razumeo utvaru“ (Danilo 9,23). Glagol „razumeti“ upućuje na 8. poglavlje Knjige proroka Danila, koje se završilo izveštajem da Danilo nije shvatio viđenje (Danilo 8,27). Reč „viđenje“ (*mar'eh*) ista je jevrejska reč upotrebljena da označi utvaru o dva anđeoska bića i čišćenju Svetinje posle 2300 večeri i jutara (Danilo 8,13.14).

Četvrto, proročanstvo iz 9. poglavlja Knjige proroka Danila pruža ključne pojedinosti koje nam pomažu da shvatimo početak razdoblja od 2300 večeri i jutara i, samim tim, utvrdimo njegov kraj.

Prema Gavrilu, sedamdeset sedmica je

„određeno“; ovaj jevrejski glagol znači „odseći“, što upućuje da je sedamdeset sedmica odsečeno ili odvojeno od dužeg perioda. Dakle, oba proročanstva imaju istu polaznu tačku, koja glasi „otkad iziđe riječ da se Jerusolim opet sazida“ (Danilo 9,25). Ovaj nalog odnosi se na dekret cara Artakserksa izdat 457. godine p. n. e. kojim je Jevrejima dozvoljeno da se vrate u svoju domovinu i ponovo izgrade Jerusolim (Jezdra 7).

Peto, razdoblje od sedamdeset sedmica (490 godina) započelo je 457. godine p. n. e. i završilo se 34. godine. Događaji koji su najavljeni da će se desiti u toku poslednje sedmice ostvarili su se kako je predskazano. Na početku sedmice, Isus Mesija javno je nastupio kada Ga je Jovan Krstitelj krstio (27. god.). U sredini sedmice Isus je razapet (31. god.). Na kraju sedmice (kraju 490 godina), Stefanova mučenička smrt pokrenula je objavljivanje evanđeoske poruke neznabošcima.

Šesto, još jedan važan događaj koji se odigrao u toku sedme sedmice bilo je pomazanje „Svetog nad svetima“ (*qodesh qodashim*), što se odnosi na

posvećenje Svetilišta. Ovde se sigurno misli na nebesko Svetilište, jer je 31. godine Hram u Jerusalimu izgubio značaj kad je o spasenju reč, jer je Isusova smrt učinila njegov žrtveni sistem nekorisnim.

Sedmo, pošto je 457. godina p. n. e. takođe polazna tačka razdoblja od 2300 večeri i jutara, čišćenje nebeske Svetinje objavljeno u tekstu Danilo 8,13.14. počelo je 1844. Te godine Hristos je ušao u Svetinju nad Svetinjama da bi započeo istražni sud.

Osmo, usred složenosti proročkih brojki i drugih pojedinosti, nemojmo izgubiti Isusa iz vida. Događaji opisani proročanstvom dostižu vrhunac u Mesijinom pomiriteljskom delu i neće doneti dobro samo Izrailju već čitavom svetu. Dakle, Danilo je primio mnogo više nego što je tražio. Koliko često Bog isto čini nama! On može uslišiti naše molitve na načine koji prevazilaze naša očekivanja.

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

1. Koje su glavne karakteristike Danilove molitve i čemu vas uče o vašem ličnom molitvenom životu?
2. Zapazite da Danilo pomno razmatra priznanje greha u svojoj molitvi. Kako ovakav pristup utiče na vaše posredničke molitve? Kako ćete promeniti svoje navike u vezi s molitvom kao rezultat ovog proučavanja?
3. Da li trenutno upućujete posredničke molitve za nekoga? Koliko ste upoznati sa njegovim ili njenim prilikama?
4. Kakvi neprikladni stavovi mogu osujetiti posredničku molitvu?
5. Da li su proročki periodi od 70 sedmica i 2300 večeri i jutara i dalje značajni? Objasnite. Čemu nas ove brojke uče o Bogu? Kako ovakve proročke vremenske odrednice jačaju vašu posvećenost Bogu?
6. Stavite se na Danilovo mesto i razmislite o sledećem:

Bog je posle deset godina objasnio određena pitanja iz viđenja iz 8. poglavlja Knjige proroka Danila. Koliko ste stpljivi kada čekate Božji odgovor na vaša duhova ili egzistencijalna pitanja?

Na koje načine vas je ovo vreme čekanja podstaklo da istražujete Pismo radi pojašnjenja i razumevanja?

Dok se Danilo molio, Gavriilo je poslat kao odgovor na njegove molitve. Da li ste ikada primili tako brz odgovor na molitvu? Da li je takav odgovor način na koji Bog obično uslišava vaše molitve?

Objasnite.

Kako pravite ravnotežu između molitve i čitanja i proučavanja Biblije u svom duhovnom životu?

7. Koji je događaj, među svim događajima predskazanim proročanstvom iz 9. poglavlja Knjige proroka Danila, ukoliko ima neki, najvažniji za vaš duhovni život i zašto?

11. Od borbe do pobjede

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Danilo 10,19.

Središte proučavanja: Efescima 6,12; Danilo 10: Jezdra 4,1–5; Isus Navin 5,13–15; Otkrivenje 1,12–18; Kološanima 2,15; Rimljanima 8,37–39.

Uvod: Dve teme u lekciji za ovu sedmicu zaslužuju dalje proučavanje. Jedna je nevidljivi rat koji se odvija iza prizora velike borbe. Druga je sigurnost da u ovom ratu nismo sami. Knez Pobjednik ustaje da se bori za nas.

Teme:

1. Nevidljivi rat. Jedan od najozbiljnijih aspekata velike borbe između dobra i zla jeste nevidljivi rat koji se vodi u duhovnom svetu. Mi stičemo kratak

uvid u ovu stvarnost posmatajući kako su zle sile uticale na persijskog cara da osujeti Božji plan da obnovi Jerusolim.

2. Knez Pobednik. Dok sukob besni, Božji narod nije sam. Moćan nebeski Knez Pobednik kreće u borbu sa zlim silama u korist Božjeg naroda i ostvaruje Božji plan.

Primena u životu: Najveću borbu u svom životu ne vodimo protiv vidljivih neprijatelja od krvi i mesa, „nego s poglavarima i vlastima, i s upraviteljima tame ovoga svijeta, s duhovima pakosti ispod neba“ (Efescima 6,12). Iako se sa ljudske tačke gledišta ova bitka može činiti neravnopravnom, ne treba da se plašimo. Isus se bori u ovoj bici za nas i uz nas, i uverava nas u pobedu.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Dublje proučimo prethodno navedene teme iz ove lekcije:

1. Nevidljivi rat. U 10. poglavlju Knjige proroka Danila predstavljeno je poslednje viđenje u knjizi, koje obuhvata tekst od 10. do 12. poglavlja. Godina je 536. p. n. e., treća godina vladavine persijskog cara Kira. Oko 50 000 Jevreja vratilo se u svoju zemlju (Jezdra 2). Kada su započeli obnavljanje Hrama, suočili su se sa ogromnim protivljenjem. Kada je Samarjanima odbijena molba da učestvuju u izgradnji, postaju ogorčeni neprijatelji Jevreja. Oni pišu pisma Kiru prikazujući Jevreje kao buntovan narod i tako uveravaju cara da zaustavi radove na izgradnji (Jezdra 4,6–16.23.24). Kada je od svojih sunarodnika Jevreja saznao kakve prilike vladaju, Danilo ponovo posti i moli se. Dvadeset i jedan dan on posti i moli se za povratnike. Bog odgovara viđenjem o „velikim stvarima“ („velikom ratu“) u kome je podignuta zavesa koja deli stvarnost koja se ne vidi od one koja se vidi. Proroku je omogućeno da nakratko vidi nebeski rat koji se odvija iza ovozemaljskih bitki.

Kako se viđenje razvija, Danilo saznaje da protivljenje obnovi Hrama nije ograničeno samo na zemaljske vladare. Politički događaji u koje su uključeni Jevreji, Samarjani i Persijanci odražavali su nevidljivi rat između Božjih anđela i zlih sila.

Ova bliska povezanost između onoga što se događa na Nebu i Zemlji jedna je od posebnih odlika apokaliptičkog proročanstva. Dakle, anđeo otkriva Danilu da se između Mihaila i persijskog kneza vodila borba, koja će se trajati i sa Grčkom, i nastaviti se u vojnim sukobima severnog i južnog cara (Danilo 11).

U daljem proučavanju razmotrimo neke od elemenata uključenih u ovaj rat. Jedno od nebeskih bića, najverovatnije Gavriilo, govori proroku Danilu da mu je persijski knez pružao otpor 21 dan dok Mihailo nije došao da mu pomogne (Danilo 10,13). U ovom trenutku, moramo da odredimo da li je persijski knez, koji se usudio da se suprotstavi Božjem anđelu, bio zemaljski vladar ili duhovna sila. Pojedini skolari tvrde da je persijski knez Kambiz, Kirov sin, koji je

u to vreme bio vavilonski car i savladar svoga oca.

Kambiz, poznat po tome da je neprijateljski raspoložen prema stranim religijama, smatra se vladarom koji je obustavio obnovu Hrama.

Međutim, teško je zamisliti da se zemaljski car suprotstavlja Božjem anđelu do te mere da Mihailo mora da deluje. Snažniji argument da je u pitanju duhovni knez leži u paralelnoj upotrebi reči koja označava persijskog „kneza“ (*sar*) i Mihaila, „kneza“ (*sar*) koji predstavlja Božji narod.

Dakle, zbog ovog kontrasta i suprotstavljanja, persijski knez mora da je bio zlonamerno biće koje se protivilo Mihailu, nebeskom knezu.

Prema tome, „veliki rat“ koji je ovde opisan jeste rat između sotone, kneza tame – koji predstavlja interese zemaljskih neprijatelja Božjeg naroda – i Hrista, velikog Kneza koji predstavlja Božji narod. Ovaj rat nalazi se u središtu velike borbe između dobra i zla, koja postaje vidljiva u političkim, društvenim i verskim zlim postupcima koji pogađaju svet. Međutim, pošto se demonske sile sve snažnije protive Božjim anđelima i pokreću

zemaljske sile da napadnu Božji narod, Mihailo, „veliki Knez“ dolazi da zaštiti i spase Božji narod (Danilo 12,1). Sada ćemo se usredsrediti na Njega.

2. Knez Pobednik. Mihailo se u Bibliji javlja uvek u kontekstu sukoba. U tekstu Danilo 10, On se bori protiv opakog persijskog kneza; u 12. poglavlju ustaje da oslobodi Božji narod u završnim prizorima velike borbe; u Judinoj poslanici, On se prepire sa đavolom oko Mojsijevog tela; u 12. poglavlju Otkrivenja, Mihailo se bori sa aždajom. Dakle, jasno je da je Mihailo nebeski ratnik koji predstavlja sile dobra u borbi protiv sila zla.

Da bismo bolje shvatili Mihailovu prirodu i identitet, treba da imamo na umu da je jedan od najupečatljivijih opisa Boga u Bibliji opis ratnika. Nazivaju Ga „Gospod silan u boju“ (Psalam 24,8) i Ratnik (2. Mojsijeva 15,3). Mnogi Psalmi proslavljaju Gospoda kao Ratnika Pobednika (Psalam 68). Prema tome, Bog se bori protiv neprijatelja svoga naroda, kao što su Egipćani, Hananejci, Asirci i Vavilonci. On se čak bori protiv svog naroda puštajući ih u neprijateljske ruke

kada prekrše Njegov zavet. Slika o Bogu kao ratniku takođe donosi eshatološku nadu, jer će se Bog u budućnosti boriti protiv onih koji tlače Njegov narod (Zaharija 14,3).

Dobro je zapaziti da se u kontekstu u kome je Bog opisan kao ratnik javlja određeni oblik uzvika: „Ko je kao Bog?“ (2. Mojsijeva 15,11; Jeremija 50,44; Psalam 35,10; Psalam 71,19; Psalam 77,13; Psalam 89,6.8; Mihej 7,18). Dakle, nije slučajno što ime Mihailo znači „Ko je kao Bog?“ Značenje Njegovog imena nagoveštava blisko poistovećenje sa Bogom, što se slaže sa Mihailovom ulogom božanskog ratnika. Kao takav, On liči na Boga u meri u kojoj nijedno drugo nebesko biće ili stvoreni anđeo nikada ne bi mogao. Iz tog razloga, Mihailo se u Knjizi proroka Danila mora poistovetiti sa Hristom pre Njegovog utelovljenja, večnim Božjim Sinom.

Značajno je to što je Jovan Krstitelj na prvi pogled shvatio da je Isus ratnik kome je lopata u ruci i koji će sažeci plevu ognjem večnim (Matej 3,12). Jovan je kasnije pomislio da je pogrešio, jer je Isus

isterivao demone i lečio bolesne umesto da vodi rat protiv neprijatelja svoga naroda. Međutim, Jovan je dobio poruku od svojih učenika koja je potvrdila da je njegov prvi utisak bio ispravan. Isus je zaista bio božanski ratnik koji se borio protiv duhovnih sila zla. Kasnije se Isusova najsirovija borba odigrala na krstu, na kome je postigao najveću pobedu nad zlom, ali ne ubijanjem već svojom smrću. Na krstu „razoružao je poglavarstva i vlasti“ i pobedio ih (Kološanima 2,15). Posle vaskrsenja, Isus se vazneo na nebo kao Ratnik Pobednik pokazujući ratni plen u kosmičkoj povorci (Efescima 4,7.8; Palam 68; Psalam 24).

Imamo svetu dužnost da nastavimo borbu uz svog Vrhovnog Zapovednika. Nalik Isusu, moramo se boriti u ovoj duhovnoj borbi ne ubijanjem već umiranjem. Naše oružje nisu puške i bombe, već vera i Božja reč (Efescima 6,10–18). Mi se ne borimo samo protiv spoljašnjih sila, već i greha koji počiva u našem srcu. Međutim, „u svemu ovome pobjeđujemo Onoga radi koji nas je ljubio“

(Rimljanima 8,37). Nastavimo da se borimo do dana kada će Mihailo doći i uništiti zlo u svim njegovim oblicima.

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Zamislite sledeći prizor: u galeriji fotografija zapažate neobičnu sliku srednjovečnog čoveka.

Njegovo lice je iskrivljeno. Njegove usne su skupljene. Njegove pesnice stisnute. Njegovo lice puno je bora, ne zbog godina, već gneva. Dok posmatrate fotografiju, postajete potpuno uvereni da bez obzira čiji je to portret, u pitanju je osoba koju ne biste nikada poželeli za prijatelja.

Srećni ste što taj čovek nije ništa drugo do beživotna fotografija.

Tada vam prilazi čuvar, govori vam ko je ta osoba i objašnjava kontekst slike. Fotografija zapravo pokazuje krupni plan advokata. Nalazio se na suđenju na kome je zastupao jednu stariju udovicu. Žena je zbog jedne velike kompanije mogla da izgubi svoje jedino parče zemlje. Advokati te kompanije pokušavali su legalnim

postupcima da joj oduzmu tu zemlju. Fotografija je snimljena u trenutku kada je advokat koristio verbalne i neverbalne argumente da ubedi sudiju da donese odluku u korist te žene.

1. Kako informacija o kontekstu menja vaš stav prema čoveku na slici? Da li bi vam bilo prijatno da vam on postane prijatelj? Razgovarajte o tome.
2. Na koje načine vam informacija o velikoj borbi između dobra i zla pomaže da bolje shvatite sliku ratnika koju Bog predstavlja u Pismu?
3. Da Gospod nije „Ratnik Bog“, da li bismo imali sigurnost da će zlo zauvek biti uništeno?
4. Šta za vas znači da je Isus Hristos ratnik koji se bori za vas protiv sotoninih vojski?

12. Od severa i juga do Krasne Zemlje

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Danilo 11,35.

Središte proučavanja: Danilo 11; Danilo 8,3–8.20–22; Isaija 46,9.10, Danilo 8,9.23–25; Matej 27,33–50.

Uvod: Jedanaesto poglavlje Knjige proroka Danila nesumnjivo je najteže poglavlje u knjizi. Međutim, opšti pregled proročanstava jasno je dat. Božji narod biće progonjen i napadnut, ali na kraju, Bog pobeđuje. U ovoj lekciji pažnja je posvećena

velikom ratu između sila severa i juga i slici poslednjih događaja kojim se završava poglavlje.

Teme:

1. Veliki rat. „Veliki rat“ („velike stvari“) koje je spomenulo anđeosko biće u tekstu Danilo 10,1. odvija se u 11. poglavlju kroz međusobnu borbu niza severnih i južnih vladara, borbu koja traje do poslednjeg vremena.

2. Poslednji događaji. Poslednji deo poglavlja dostiže vrhunac uništenjem zlih sila u trenutku kada pokreću poslednji napad protiv Siona, „Božje Krasne svete gore“.

Primena u životu: Iza mnogih bitaka između vladara sa severa i juga, krije se samo jedan veliki rat. To je velika borba između Boga i sotone, koja takođe ima politički i društveni uticaj na Zemlji.

Rat se ne odnosi prvenstveno na teritorijalna osvajanja ili materijalni dobitak. To je borba kosmičkih razmera za srce i um ljudskih bića. U ovoj borbi, neutralnost je nemoguća; moramo izabrati stranu.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Proučimo dublje prethodno navedene teme iz ove lekcije:

1. Veliki rat. Rat između severa i juga upućuje na borbe između sila koje se nadmeću za kontrolu nad Obećanom zemljom. Smeštena uz velika carstva tog vremena, izrailjska zemlja često je bila uvučena u tadašnje međunarodne sukobe. Severne sile (Asirci, Vavilonci, Seleukidi) borile su se protiv južnih sila (Egipćana, Ptolomejaca) za stratešku kontrolu nad Palestinom. Rat koji se vodi da bi se stekla kontrola nad svetom zemljom očigledno dovodi do patnje Božjeg naroda. Kao što Gavriilo jasno ističe, proročanstvo je trebalo da pomogne Danilu da shvati „šta će biti tvome narodu poslije; jer će još biti utvara za te dane“ (Danilo10,14). Dakle, dug niz carstava i ratova koji su se vodili su važni pošto je Božji narod zbog njih podneo ogromnu patnju. Kako se proročki događaji odvijaju, ratovi između severa i juga kulminiraju u vidu napada na Božji narod na gori Sion. Zapravo, ova konačna bitka, zajedno sa

Božjim spasonosnim delovanjem u korist svoga naroda, jeste vrhunac Danilove poruke.

Pošto primenjujemo historicistički pristup prilikom tumačenja ovog poglavlja, moramo takođe shvatiti da se, kako proročka vremenska linija dolazi do Golgote, proročki simboli i događaji koje predstavljaju moraju tumačiti prema uslovima Novog zaveta. U Hristu, zavet sa Izrailjem ponuđen je neznabošcima, a Obećana zemlja je proširena i obuhvata čitav svet. Dok tumačimo proročke događaje opisane u 11. poglavlju Knjige proroka Danila, moramo uzeti u obzir te nove prilike do kojih je Mesija doveo.

Prema tome, većina tumača koji zastupaju historicistički pristup smatra da se severni car u početku odnosi na seleukidsku silu smeštenu u Siriji, a da južni car predstavlja Ptolomejce, koji su vladali Egiptom. Kasnije je uloga severnog cara preuzeta od strane paganskog Rima i posle papskog Rima. Slično tome, kasnije na proročkoj vremenskoj liniji jug predstavlja ateizam, koga su

snažno promovisale sile koje su pokrenule Francusku revoluciju, i koji traje do danas.

Tačno mesto na kome dolazi do smenjivanja sila u 11. poglavlju Knjige proroka Danila ostaje predmet rasprave. Prema tome, treba da se usredsredimo na one pojedinosti koje su nepromenljive i jasne, jer se podudaraju sa drugim opštim pregledom proročanstava u Knjizi proroka Danila. Sledeća tabela pokazuje povezanost 11. poglavlja sa drugim Danilovim proročanstvima, naročito 8. poglavljem.

Sila	Danilo 2	Danilo 7	Danilo 8;9	Danilo 11
Vavilon	zlato	lav		
Persija	srebro	medved	ovan	Persija (Danilo 11,3)
Grčka	bronz a	ris (leopard)	jarac	Grčka (Danilo 11,2-4)
Pagansk	gvožd	strašna	mali rog	severni car

i Rim	e	zver	smrt Mesije (<i>nagid</i> , Danilo 9,25.26)	smrt Mesije (<i>nagid</i> , Danilo 11,22)
Papski Rim	gvožd e	mali rog Nebeski sud (Starac/Si n Čovečiji, Danilo 7,9-14)	mali rog svagdašnj a žrtva je uzeta (<i>tamid</i> , Danilo 8,13) čišćenje nebeske Svetinje/ „poslednj e vreme“ (<i>'et qets</i> , Danilo 8,17)	severni car svagdašnj a žrtva je uzeta (<i>tamid</i> , Danilo 11,31) poslednje vreme (<i>'et qets</i> , Danilo 11,40)
Božje carstvo	kame n	carstvo dato svecima	uništenje malog roga	severni car pobeđen

		Višnjega (Danilo 7,27)	(Danilo 8,25)	na Krasnoj gori (Danilo 11,45)
--	--	------------------------------	------------------	--

2. Poslednji događaji. Poslednji deo poglavlja (Danilo 11,40–45) pokazuje da dugačak rat između severnog i južnog cara dostiže vrhunac u vreme kraja. Do tada, severni car pobeđuje južnog cara i priprema poslednji napad na goru Sion. Pošto većina događaja koji su ovde opisani pripada budućnosti, njihovo tumačenje nije definitivno; prema tome, treba da izbegavamo dogmatizam. Ipak, moguće je povući opšte crte primenjujući dva osnovna načela tumačenja. Prvo, moramo da shvatimo da su događaji prorečeni u proročanstvu prikazani jezikom i kipom uzetim iz stvarnosti starozavetnog Izrailja i njegovih institucija. Drugo, takav lik i jezik moraju biti

protumačeni kao simboli univerzalnih eklisioloških stvarnosti koje je Hristos ispunio.

Prema prethodnim načelima, južni car predstavlja Egipat, kao što je stalno ukazivano kroz proročanstvo. Severni car se mora poistovetiti sa Vavilonom, koji se u Starom zavetu javlja kao sila sa severa (Jeremija 1,14; Jeremija 4,5–7; Jeremija 6,1; Jeremija 10,22; Jeremija 13,20; Jeremija 16,15; Jeremija 20,4; Jeremija 23,8; Jeremija 25,9.12). Osnovan od strane Nimroda, Vavilon je postao središte paganske religije i zakleti neprijatelj Jerusalima. U apokaliptičkom simbolizmu, Vavilon simbolički predstavlja i paganski i papski Rim. Prema tome, u ovom trenutku na proročkoj vremenskoj liniji, u poslednjem vremenu, Vavilon/severni car simbolički predstavlja papstvo i sile koje ga podržavaju. Egipat, sa druge strane, predstavlja sile koje se suprotstavljaju papstvu, ali na kraju bivaju poražene. Dakle, između ostalih mogućnosti – kao što je bivše Otomansko carstvo

– Egipat najverovatnije predstavlja ateizam i sekularizam.

Kada severni car napada „Krasnu Zemlju“, rečeno je da će se „Edomska, Moavska i glavni dio sinova Amonovijeh“ (Danilo 11,41) izbaviti iz njegovih moćnih ruku. Pošto su ova tri naroda odavno iščezla, moraju se tumačiti kao simboli širih eshatoloških entiteta. Da bismo bolje razumeli simbolizam povezan sa ovim narodima, treba da zapazimo da „Krasna Zemlja“ nije geografski pojam na Srednjem istoku, već simbol Božjeg naroda ostatka. Slično tome, „Edomska, Moavska i Amon“ nisu etnički entiteti, već predstavljaju one koji će se odupreti prevari Vavilona i iz različitih vera i filozofskih tradicija pridružiti ostatku u poslednjim danima.

Konačna bitka dugačkog rata dogodiće se kada severni car „razapne šatore dvora svojega među morima na Krasnoj svetoj gori“ (Danilo 11,45).

Ovaj prizor podseća na strane careve koji su, dolazeći sa severa, napali Jerusalim. Senahirin, na primer, postavio je svoje vojne šatore kod Lahisa,

koji se nalazio između Sredozemnog mora i Jerusalima. Ove slike simbolizuju konačnu borbu sila duhovnog Vavilona (papstvo i saveznici) protiv Božjeg naroda. „Krasna sveta gora“ predstavlja Božji narod pod Hristovim vođstvom. Dakle, uz pomoć jezika koji podseća na iskustva starog Izrailja i Judeje, proročanstvo prikazuje napad Vavilona poslednjeg vremena na Božji narod. Međutim, neprijatelj će pasti; „kad dođe k svome kraju, niko mu neće pomoći“ (Danilo 11,45).

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

„U analima ljudske istorije, jačanje naroda, pojavljivanje i padanje imperija, naizgled zavise od čovekove volje i veštine; oblikovanje događaja, u velikoj meri, izgleda kao rezultat njegove moći, ambicije ili inata. Međutim, u Božjoj reči zavesa je povučena u stranu, tako da, u svim igrama i protivigramima ljudskih interesa, sila i strasti, iznad njih i iza njih, vidimo oruđa Svemilostivoga koja tiho i strpljivo ostvaruju namere Njegove volje.“

(Elen Vajt, *Istorija proroka i careva*, str. 321; str. 499.500. original)

1. Danilo 11 prikazuje Božje podrobno poznavanje budućnosti. Na koje načine Božje poznavanje budućnosti jača vašu ličnu veru?
2. Danilo 11 (naročito Danilo 11,40–45) bio je predmet nekih sumnjivih tumačenja. Kako nam misao o ponavljanju u apokaliptičkom proročanstvu (videti 1. lekciju) pomaže da ostanemo unutar ispravnog tumačenja da bismo razumeli ovo poglavlje?
3. Šta možemo da učinimo kada saznamo o velikoj borbi prikazanoj u Danilovim proročanstvima (Danilo 11,33)?

13. Od praha zemaljskog do zvezda

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Danilo 12,3.

Središte proučavanja: Danilo 12; Rimljanima 8,34;
Luka 10,20; Rimljanima 8,18; Jevrejima 2,14.15;
Jovan 14,29; Otkrivenje 11,3.

Uvod: Tri teme u lekciji za ovu sedmicu zaslužuju posebnu pažnju jer, u ovim oblastima, adventistički hrišćani zastupaju posebna gledišta: Mihailova uloga i priroda, posebne odlike vaskrsenja, vremenska proročanstva u 12. poglavlju Knjige proroka Danila.

Teme:

1. Mihailov identitet. Hrišćanski komentatori uglavnom smatraju da Mihailo nije ništa drugo do istaknuti anđeo. Međutim, postoji značajan biblijski dokaz koji ukazuje na Mihaila kao na Božjeg Sina pre utelovljenja.

2. Obim vaskrsenja. Vaskrsenje opisano u Knjizi proroka Danila nije opšte, već posebno vaskrsenje koje će se dogoditi neposredno pre Isusovog drugog dolaska.

3. Vremenska proročanstva. Postoje pokušaji da se vremenska proročanstva spomenuta u 12. poglavlju Knjige proroka Danila tumače kao doslovna vremenska razdoblja koja će se ostvariti u budućnosti. Međutim, određeni dokazi ukazuju da se ova vremenska proročanstva podudaraju i preklapaju sa dugim vremenskim proročanstvima iz 7, 8. i 9. poglavlja Knjige proroka Danila.

Primena u životu: S obzirom da je Danilov Bog naš Bog i mi smo Njegov narod, obećanja data Danilu su obećanja data i nama. Mihailo, odnosno, Isus

Hristos, jeste naš predstavnik u nebeskom Svetilištu. On je živi Bog koji upravlja istorijom i stara se o nama. Prema tome, možemo da živimo u sadašnjosti i da gledamo u budućnost ispunjeni radošću i pouzdanjem.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Proučimo detaljnije tri prethodno navedene teme:

1. Identitet Mihaila. Među svim ličnostima prikazanim u Knjizi proroka Danila, jedna zaslužuje posebnu pažnju. Ta osoba prvi put se javlja kada štiti tri jevrejska mladića u ognjenoj peći. Njegovo ime nije navedeno, ali je Navuhodonosor, čak i iz svoje neznabožačke perspektive, odmah uvideo da takvo biće mora biti „Sin Božji“ (Danilo 3,25). Zatim, u viđenju o nebeskom sudu javlja se Sin Čovečiji, koji je koliko se čini ta ista osoba (Danilo 7,13). On izvršava svoje dužnosti kao predstavnik svetih. Njemu je data „vlast i slava i carstvo“ (Danilo 7,14). Nakon toga, On se javlja kao „Poglavar vojske“ (Danilo 8,11), čija je sveštenička

služba bila prisvojena od strane malog roga. Na kraju, ova ličnost pojavljuje se kao „Mihailo“ (Danilo 10,13). Nazivaju Ga „Knezom vašim“ (Danilo 10,21) i „velikim Knezom“ (Danilo 12,1). On ima ulogu i sveštenika i vojnika/cara.

U svojoj vojničkoj ulozi, ovaj carski ratnik bori se protiv sila zla simbolički predstavljenih malim rogom, severnim carem i persijskim knezom. Na primer, mali rog uzurpiranjem nastojao je da postane velik (*gdl*) kako bi dostigao „Poglavara vojske“ (Danilo 8,11) i napao Božji narod; Mihailo veliki (*gdl*) Knez – velik po pravu koje mu pripada – ustaje da odbrani svoj narod. Zbog potpune suprotnosti koja vlada između Mihaila i sila koja se protive Bogu, Mihailo je postavljen za Božjeg predstavnika.

Zapazite da nazivanje Mihaila „jednim od prvih knezova“ (Danilo 10,13) nije u suprotnosti sa prethodnim razmatranjem. Najverovatnije da ovaj izraz ukazuje na takozvanu množinu punine kao kada Bog oslovljava Sebe u prvom licu množine – „da načinimo“, „hajde da siđemo“ (1. Mojsijeva

1,26; 1. Mojsijeva 11,7), „jedan od nas“ (1. Mojsijeva 3,22), „ko će nam“ (Isaija 6,8) – što ukazuje na više „osoba“ unutar Božanstva. Mihailo je zaista jedan od glavnih knezova jer kao večni Sin, On je posebna ličnost unutar Božanstva i jedno sa Ocem.

Ova karakterizacija dalje se naglašava u Novom zavetu. Mihailo je poveo nebesku vojsku, koja je izgnala aždaju i njene anđele sa Neba (Otkrivenje 12,7–9). Mihailo, koga takođe nazivaju „Arhandel“, raspravljao se sa đavolom oko Mojsijevog tela (Juda 1,9). Zanimljivo je da će glas „Arhandela“ pokrenuti vaskrsenje svetih prilikom Isusovog dolaska (1. Solunjanima 4,16). Ne iznenađuje što je Hristos povezao vaskrsenje sa glasom Sina Čovečijeg (Jovan 5,28.29). Prema tome, neizbežan zaključak je da je Mihailo Isus.

2. Obim vaskrsenja. Kada se prvi put spominje vaskrsenje u tekstu Danilo 12,2. objavljeno je da će i pravednici i zli ustati iz mrtvih u isto vreme. Ovo vaskrsenje događa se u okviru poslednjeg vremena kada Mihailo ustaje da spase svoj narod

(Danilo 12,1). Otuda, ovo buđenje mora biti posebno vaskrsenje zato što, kako je rečeno na drugim mestima u Pismu, opšte vaskrsenje pravednih dogodiće se prilikom Hristovog drugog dolaska, a zlih na kraju hiljadu godina. Međutim, Pismo nagoveštava posebno vaskrsenje onih koji su razapeli Isusa (Danilo 12,2; Matej 26,63.64; Otkrivenje 1,7) i onih koji su umrli verujući u tri anđeoske vesti (Otkrivenje 14,13). Kao što je u sledećem tekstu lepo sumirano: „Posebno vaskrsenje prethodi Hristovom drugom dolasku. 'Svi koji su umrli verujući u vest trećeg anđela ustaju u to vreme. Pored toga, oni koji su sa potsmehom posmatrali Hristovo raspeće, i oni koji su se najsirovije suprotstavljali Božjem narodu, biće podignuti iz svojih grobova da vide ispunjenje božanskog obećanja i pobedu istine.'“ (videti: *Velika borba*, str. 637. original; Otkrivenje 1,7)“ (*The SDA Bible Commentary*, 4. sveska, str. 878)

Vaskrsenje se drugi put spominje u tekstu Danilo 12,13. Za razliku od prethodnog događaja se „na svršetku dana“. Ovaj događaj predstavlja opšte

vaskrsenje pravednih, i spominje se i na drugim mestima u Pismu. Danilo je primio obećanje da će na „svršetku dana“ ustati da primi svoje nasledstvo. Izraz „nasledstvo“ („svoj deo“) (*goral*) podseća na određeno nasledstvo (*goral*) dato svakom plemenu nakon što je Božji narod ušao u Obećanu zemlju. Ovaj izraz upućuje na izlazak i zavetno obećanje da će Bog dati zemlju narodu.

Danilo je primio isto obećanje. On će na kraju primiti svoj „deo“ prilikom stvaranja novog Neba i nove Zemlje. Vaskrsenje nije prelazak iz materijalnog u nematerijalno stanje. To je prelazak iz grešnog i degradiranog stanja u stanje savršenstva. Uživaćemo u životu u punini, u konkretnim stvarnostima novog Neba i nove Zemlje koje će Bog stvoriti (Isaija 65,17; Otkrivenje 21,1–5).

3. Vremenska proročanstva. Kada se osvrnemo na vremensku liniju proročanstava spomenutih u 12. poglavlju Knjige proroka Danila, treba da imamo na umu da je ovo poglavlje zaključak i epilog čitave knjige. Tri posebna vremenska

proročanstva javljaju se u 12. poglavlju. Prvo je predskazalo da će „vreme, vremena i pola vremena“ trajati dok „se svrši rasap sile svetoga naroda“ (Danilo 12,7). Ovo proročanstvo odnosi se na vreme u toku kog su sveti, prema 7. poglavlju Knjige proroka Danila, bili u „rukama“ (*yad*) tela simbolički predstavljenog malim rogom (Danilo 7,25). Ovo razdoblje od tri i po vremena traje od 538. godine, kada je uspostavljeno papstvo, do 1978, kada je francuski car Napoleon okončao sekularnu vladavinu papstva i tako „svršio“ „silu“ (*yad*) koja je tlačila Božji narod.

Drugo proročko razdoblje spomenuto ovde je „1290 dana“. Ovo vremensko proročanstvo treba da započne ukidanjem žrtve „vazdašnje“ (*tamid*) i postavljanjem „gnusobe pustošne“ (Danilo 12,11).

Ovi događaji povezani su sa delovanjem malog roga, koji je ukinuo dnevnu žrtvu i postavio gnusobu pustošnu (Danilo 8,9–12). Prema tome, ovaj proročki period mora se preklopiti sa prethodno spomenutim razdobljem od „tri i po vremena“. On najverovatnije traje do 1798.

godine i u tom slučaju doseže unazad do 508. godine. Važan događaj koji se odigrao u to vreme je obraćenje francuskog kralja Hlodoveha u katoličku veru. Ovaj važan događaj – koji se može uporediti sa obraćenjem Konstantina u hrišćanstvo – pripremio je put za učvršćivanje papske moći. Zanimljivo je da je i početak i kraj ovog proročkog perioda obeležen delovanjem francuskog vođe.

Konačno, proročki period od „1335 dana“ (Danilo 12,12) dolazi kao blagoslov za one koji žive na kraju tog razdoblja (videti: Otkrivenje 14,13). Ni početak ni kraj ovog perioda nisu dati. Međutim, čini se da je ovo vremensko razdoblje nastavak prethodnog perioda od „1290 dana“. Dakle, od obraćenja Hlodoveha oko 508. godine, period od 1335 dana doseže do 1843/1844, kada je propovedana prva anđeoska vest i bližio se završetak 2300 večeri i jutara.

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

„Dve grupe studenata bile su uznemirene mučeci se da shvate Knjigu proroka Danila. Odlučili su da odu u salu da igraju košarku. Posle igre zapazili su da je stari čuvar sedeo u uglu i čitao. 'Šta to čitaš, Džoi?' upitali su ga. 'Knjigu proroka Danila', odgovorio je. 'Baš je jednostavna. Bog pobeđuje.'“
(adaptirano, Bob Fajal [Bob Fyall], *Daniel: A Tale of Two Cities* [Great Briatin: Christian Focus Publications, 1998], str. 151)

1. Kako se nosite sa činjenicom da možda nećete sve razumeti što čitate u Knjizi proroka Danila? Koji deo ove knjige i dalje smatrate zbunjujućim i tajanstvenim? Šta je glavna Danilova poruka koju jasno razumete?

2. Kakvu promenu unosi činjenica da je Mihailo Božji Sin? Šta bi se promenilo da je Mihailo samo stvoreno biće?

3. Kako povezujete Danilova vremenska proročanstva sa Božjim delovanjem u ljudskoj istoriji i vašem životu? Šta detalji o proročkim

vremenskim razdobljima otkrivaju o Božjoj uključenosti u ljudsku istoriju i vaš lični život?

4. Šta ako ne doživite poslednje događaje koji će pogoditi Zemlju pre Isusovog dolaska? Šta ako ne prođete kroz rešetanje? Da li je onda vaše iskustvo drugorazredno? Ako vam Gospod kaže: „I počivaćeš i ostaćeš na dijelu svom do svršetka svojih dana“ (Danilo 12,13), zar nije to sve što vam je potrebno? Obrazložite svoj odgovor.